

RN 96

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

POROČILO O DELU ZA LETO 1984

URP RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA

C6 - 506 - 83

Ljubljana, 1984

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI
L j u b l j a n a, Trg francoske revolucije 7

1. URP/RP: RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA
C 6 - o223
2. Programski sklop: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA S SLOVENC
POSELJENIH NARODNOSTNO MEŠANIH REGIJ IN SLOVENSKEGA
IZSELJENSTVA 5o6 - 83

3. Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

4. Koordinator: mag. Rado Genorio

5. Tematski sklopi:

1. Socialnogeografski vzroki spreminjanja narodnostne strukture
in poselitve prebivalstva narodnostno mešanih ozemlje v
SR Sloveniji

Nosilec: mag. Rado Genorio

Sodelavci: Ivo Piry, Peter Repolusk

Predmetna oznaka: teorija, metodologija, socialna geografija,
Prekmurje, Slovenska Istra, prostorski razvoj, sociodemogra-
fija, enotni kulturni prostor

2. Gravitacijsko zaledje dijakov Slovenske gimnazije v Celovcu
in spreminjanje socialne sestave njihovih družin

Nosilec: dr. Vladimir Klemenčič

Sodelavci: Božena Antonič, dr. Regionald Vospernik, mag.
Rado Genorio

Predmetna oznaka: teorija, metodologija, socialna geografija,
poselitev, Koroška, Celovec

**3. Socialnogeografska problematika slovenskega izseljenstva
v Južni Ameriki**

Nosilec: mag. Rado Genorio

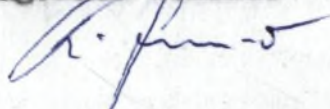
**Sodelavci: dr. Vladimir Klemenčič, mag. Irena Mislej,
Božena Antonič**

**Predmetna oznaka: teorija, metodologija, socialna geografija,
poselitev, Južna Amerika**

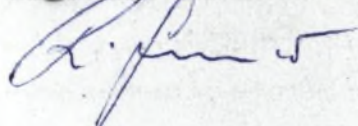
**6. Financer: RSS: 1.078.371,00 din
drugi: 336.000,00 din**

Datum: 15.12.1984

**Koordinator:
mag. Rado Genorio**

**Direktor:
mag. Rado Genorio**

II.

K A Z A L O

1. Tematski sklop: SOCIALNOGEOGRAFSKI VZROKI SPREMINJANJA NARODNOSTNE STRUKTURE IN POSELITVE PREBIVALSTVA NARODNOSTNO MEŠANIH OZEMELJ V SR SLOVENIJI
2. Tematski sklop: GRAVITACIJSKO ZALEDJE DIJAKOV SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU IN SPREMINJANJE SOCIALNE SESTAVE NJIHOVIH DRUŽIN
3. Tematski sklop: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA V JUŽNI AMERIKI

III.

PS: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA S SLOVENCMI POSELJENIH NARODNOSTNO MEŠANIH REGIJ IN SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA

Povzetek

Raziskovalno delo v okviru navedenega programskega sklopa prehaja v zaključno fazo. Pri prvem tematskem sklopu, ki je posvečen socialnogeografskemu proučevanju narodnostno mešanih ozemelj v SR Sloveniji, smo namenili glavno pozornost dokončnemu zbiranju in vrednotenju podatkovne baze za območja, kjer sta avtohtono naseljeni madžarska in italijanska narodnost. Ob sondnih študijah bi bilo to gradivo temelj izdelave modela prostorskega razvoja teh območij. S proučevanjem regionalnega porekla dijakov slovenske gimnazije v Celovcu smo ugotavljali strukturne pojave in spremembe v razprostranjenosti slovenske narodnostne skupnosti na slovenskem etničnem ozemlju v Avstriji. Raziskava je dala pomembne rezultate za poklicno sestavo očetov in materddijakov. Analize kažejo, da je slovenska žena v zaposlovanju še vedno močno zastopljena za pripadnicami večinskega naroda. Pri proučevanju slovenskega izseljenstva v Južni Ameriki pa je bila vsa pozornost usmerjena v ugotavljanje socialnogeografskih vidikov izseljenske populacije v argentinski metropoli ter v dokončno zbiranje podatkov na terenu.

SOCIO-GEOGRAPHICAL PROBLEMS WITH SLOVENES SETTLED NATIONAL MIXED REGIONS AND SLOVENE EMIGRATION

Summary

The research work in frame of above mentioned joint programme proceeds in closing phase. In the first case we have been continued with the research of sociogeographical problems of national mixed areas in S.R. of Slovenia. The every attention has been devoted to gathering and valuating the data for the region which is autochthonous settled with Hungarians and Italians. Under such circumstances will be the data as mentioned, in correlation with the case studies, a basis for a set theory about the spatial development of the national mixed regions. With the research of regional origin of students of Slovene lyceum in Celovec we stated the phenomena and structural changes in spatial expansion of Slovene minority on the Slovene ethnic territory in Austria. The research presents the very significant results of the vocational structure of fathers and mothers of the students. The analysis shows that the Slovene women is ill-favoured in employment, if one compares with the situation in Austria in common. In the case study of Slovene emigration in South America the every attention has been devoted to the sociogeographical aspects of the Slovene population in the Buenos Aires metropolitan region. All data have been collected at the occasion of research work among our emigrants in Argentina.

IV.

Bibliografija

Antonič Božena:

- Regionalno in socialno poreklo dijakov Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu v šolskem letu 1983/84, Letno poročilo Zvezne gimnazije za Slovence 27, 1983-84. Celovec 1984. Str. 78-85, 5 tabel, 2 karti, 1 grafikon.
- Vsiljevanje proti dogovorom, željami in potrebam, Regionalno in socialno poreklo dijakov celovške zvezne gimnazije za Slovence v zadnjem šolskem letu v času pritiskov na dvojezično šolstvo, Večer, Maribor, sobota, 4. avg. 1984, str. 6
sobota, 28. julij, 1984, str. 6; Gradivo za sejo Komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri RK SZDL.

Genorio Rado:

- Kanadski federalizem in nacionalno vprašanje, Teorija in praksa, Ljubljana 21 (1984), str. 467-476, 19 citlit.
- Ob 50-letnici Vzajemne podporne zveze Bled (1933-1983) III., Slovenski koledar '85, Ljubljana, str. 109-114.
- Selitvena dinamika v Dolenjski regiji s poudarkom na trajnem izseljevanju, Dolenjska in Bele krajina, 13. zborovanje slovenskih geografov, Dolenjske Toplice, od 12.-14. okt. 1984. Ljubljana, 1984. Str. 209-219, 6 cit. lit., 1 tabela, 1 karta, 4 diagrami.
- "Vzajemna podporna zveza Bled" i njena uloga u jugoslovenskom iseljeništvu u Kanadi u periodu od 1933 - 1948 g., Referat na mednarodnem simpoziju ob 90-letnici Hrvatske bratske zajednice, Krk, 20.-22. maj 1984.

Repolusk Peter:

- Izvlečki raziskav Inštituta za geografijo o problematiki italijanske narodnosti v slovenski Istri, ekspertiza za IS Skupščine SRS - Urad za narodnosti, Ljubljana 1984, Tipkopis.
- Nekateri izvlečki iz raziskav Mladinskega raziskovalnega socialno-geografskega tabora Pomurje 13 o dvojezičnosti v naselju Čentiba, Poročilo za IS Skupščine SRS - Urad za narodnosti, Ljubljana 1984; Gradivo za sejo Komisije za narodnosti pri RK SZDL.

Ljubljana, september 1984

TEMATSKI SKLOP:
SOCIALNOGEOGRAFSKI VZROKI SPREMINJANJA NARODNOSTNE STRUKTURE IN
POSELITVE PREBIVALSTVA NARODNOSTNO MEŠANIH REGIJ V SR SLOVENIJI

URP/RP: BAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA
PROGRAMSKI SKLOP: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA S SLOVENIJI
POSELJENIH NARODNOSTNO MEŠANIH REGIJ IN SLOVENSKEGA IZSELEKCIJSKEGA

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDUARDA KARDELJA V LJUBLJANI

Nosilec naloge: mag. Rado Genorio

Avtor teksta: Peter Repolusk

Sodelavci: dr. Vladimir Klemenčič
Ivo Piry
Peter Repolusk

SOCIALNOGEOGRAFSKI VZROKI SPREMINJANJA NARODNOSTNE STRUKTURE IN POSELITVE PREBIVALSTVA NARODNOSTNO MEŠANIH OZEMELJ V SR SLOVENIJI

Raziskovalno delo je temeljilo na detajlnejši analizi statističnega gradiva iz popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 1981 in na sondnem terenskem delu. Letošnja faza je bila namenjena predvsem dokončnemu zbiranju in vrednotenju podatkovne baze za območja, kjer sta avtohtono naseljeni madžarska in italijanska narodnost. To gradivo naj bi bilo poleg sondnih študij temelj izdelave modela prostorskega in do določene mere socialnega in ekonomskega razvoja narodnostno heterogenih območij SR Slovenije s posebnim ozirom na vlogo narodnosti pri oblikovanju prostora. Vsebina gradiva je naslednja:

- demografski podatki (število prebivalcev, njihova starostna in spolna struktura, narodnost)
- socialne in ekonomske značilnosti prebivalstva (poklicna in šolska izobrazba, število zdomcev, delež kmečkega in aktivnega kmečkega prebivalstva, dnevna migracija)
- narodnostna, ekonomska, številčna in starostna struktura gospodinjstev.

Vse podatke smo zbrali po teritorialnih enotah - naseljih, krajevnih skupnostih, narodnostno mešanih območjih ali pa po matičnih občinah. Različne demografske in socioekonomske podatke smo prezentirali tudi po narodnostih, v nekaterih primerih pa smo primerjavo dopolnili še z analizo po materinem jeziku. Menimo, da bomo s tako vsebino in nivojem raziskave lahko opredelili specifične odklone v populacijskem razvoju ter socialni in prostorski mobilnosti obeh narodnosti.

Metodologija proučevanja sondne vasi na narodnostno mešanem območju je slonela na anketiranju posameznih gospodinjstev. Osnovni namen ankete je bil ugotoviti funkcioniranje dvojezičnosti v prostoru, ki doživlja recentne prostorske in socioekonomske spremembe in v kakšni meri si v sistemu samoupravljanja oba naroda zagotavljata enake možnosti gospodarskega razvoja ob uporabi lastnega jezika oziroma v katerih sferah družbenega življenja je funkcionalna dvojezičnost bolj ali manj zaživel. Za sondno območje smo si izbrali naselje Čentiba v neposredni bližini Lendave.

REZULTATI RAZISKAV FUNKCIONALNE DVOJEZIČNOSTI V NASELJU
ČENTIBA (CSENTE)
PRIMER OBMESTNE VASI V FAZI URBANIZACIJE

Pomemben del raziskav naselja Čentiba (Csénte) na mladinskem raziskovalnem sociálno-geografskem taboru je bil posvečen problematiki narodnostno mešane pokrajine. Le-ta element posredno ali neposredno narekuje specifično vrednote- nje takih območij. Čentiba je pretežno madžarsko naselje, saj tvorijo Madžari 71,4 % prebivalstva. Naselje se v osnovnih potezah ujema s celotnim narodnostno mešanim območjem. Izjema je le urbanizirano območje Lendava, ki zaradi cen- tralne funkcije na narodnostno mešanem prostoru doživlja socialne, ekonomske in prostorske spremembe na višjem nivoju. Osnovna značilnost narodnostno mešanega območja je predvsem ta, da je to še vedno v veliki meri agrarno oziroma podeželsko okolje, ki doživlja povsem podobne recentne spremembe kot druga tovrstna območja v SR Sloveniji. Zavrholjo tega problematike narodnosti ne moremo ločiti od procesov v prostoru, predvsem močne deagrariacije, številčne in kakovostne spremembe v strukturi prebivalstva, funkcionalne in fizionomske transformacije naselij in velike spremembe v odnosu prebivalcev do zemlje kot proizvodnega dejavnika. Zaradi razkroja klasične agrarne družbe na podeželju in uvajanja vse številnejših elementov urbanega življenja se močno širi vsakodnev- ni akcijski prostor pripadnikov narodnostne skupnosti.

Čentiba leži v neposredni bližini občinskega središča Lendava in je zato podvržena še intenzivnejšim socio-ekonomskim in prostorskim spremembam kot druga narodnostno mešana naselja v lendavski občini. Procesi deagrariacije in urbani- zacije v takem tipu naselja so močni in povzročajo skokovito naraščanje prostorske in socialne mobilnosti prebivalstva in dinamične spremembe v opremljenosti prostora. Zato je postalo naselje notranje močno heterogeno in menimo, da je prav zaradi tega primerno za raziskovanje.

Raziskovanje problematike narodnostno mešanega območja kot celote bi bilo za mladinski raziskovalni tabor seveda preobširna in pretežka naloga. Zato smo se odločili za analizo le nekaterih kazalcev, ki bodisi pojasnjujejo nekatere razlike med pripadniki večinskega naroda in pripadniki madžarske narodnosti ali kažejo na stopnjo uspešnosti reševanja posameznih problemov. Vprašanja iz ankete, ki se tičejo narodnosti, lahko združimo v naslednje sklope:

- demografske in socioekonomske razlike med Madžari in Slovenci
- funkcioniranje dvojezičnosti
- problem uporabe in stopnje funkcionalnosti madžarskega jezika
- sistem informiranja madžarske narodnostne skupnosti.

2. FUNKCIONALNA DVOJEZIČNOST

Pri ugotavljanju stopnje funkcioniranja dvojezičnosti smo spraševali prebivalce Čentibe v kakšni meri obvladajo madžarščino in slovenščino, kako se pogovarjajo doma in kateri jezik uporabljajo v različnih sferah družbenega življenja. Rezultati so zasnovani na osnovi odgovorov 196 gospodinjstev s skupno 664 člani, kar je dobrih 85 % celotne populacije. Da bi osvetlili dvojezičnost z večih vidikov, smo izvedli tipizacijo gospodinjstev glede na starost (mlada, zrela, generacijska, starajoča in ostarela) in glede na pogovorni jezik v družini (madžarska, slovenska in mešana).

Nivo obvladanja posameznega jezika smo razdelili v tri stopnje: razume, govori, piše. Če je anketirani odgovoril, da jezik le razume, smo ga šteli v kategorijo, ki dotičnega jezika ne obvlada dovolj. Na osnovi rezultatov ankete smo ugotovili, da od 532 anketiranih, starejših od štirih let, 525 ali 83 % obvlada oba jezika, samo madžarsko 81 ali 13 % in samo slovensko 26 ali 4 %. (Tab. 1). Delež dvojezičnih prebivalcev je torej zelo visok in na vsak način omogoča funkcionalno dvojezičnost. Razlike nastopajo pri različnih starostnih kategorijah prebivalstva. V starostni kategoriji od 5 do 19 let obvlada oba jezika 92 %, od 20 do 39 let 92 %, od 40 do 59 let 83 %, od 60 do 79 let 73 %, od 80 let in več 63 %.

od 40 do 59 let 86 % in v kategoriji 60 let in več 56 % prebivalstva. Očitna je torej korelacija med obvladanjem obeh jezikov in starostjo prebivalstva. Kljub vsemu nekoliko preseneča relativno nizek odstotek pri najmlajši skupini. Vzrok je verjetno v tem, da pri predšolskih otrocih kljub delu v vzgojnovarstvenih ustanovah prevladuje materin jezik. Vzrok je tudi pri slovenskem prebivalstvu, vendar se bomo k temu vprašanju povrnili kasneje. Predvsem pri starejšem prebivalstvu je velika razlika med moškimi in ženskami. Razliko še posebej opazimo pri madžarskem prebivalstvu, kjer velik del ženskega prebivalstva zelo slabo ali pa sploh ne obvlada slovenščine. Obvladanje obeh jezikov po posameznih starostnih kategorijah povsem jasno kaže na odločilno vlogo dvojezičnega šolstva.

Največ dvojezičnega prebivalstva, 90 % je pri mešanih madžarsko-slovenskih gospodinjstvih, kar je seveda razumljivo. Slovenščino obvlada 24 % madžarskega prebivalstva, stopnja znanja madžarščine v slovensko govorečih gospodinjstvih pa je presenetljivo nizka, le 61 %. Vzrokov za to je več in na osnovi podatkov, izluščenih iz ankete, naj navedemo predvsem naslednje:

- del priseljenega prebivalstva v Čentibo so nekdanji zdomci in njihovi otroci, ki šele krajši čas bivajo v naselju. Njihov življenjski cikel je razen bivanja v veliki meri vezan na Lendavo ali celo na kraje izven narodnostno mešanega območja. Otroci niso obiskovali dvojezično osnovno šolo ali pa so jo obiskovali le krajši čas;
- opazen je delež ljudi v sicer slovensko govorečih gospodinjstvih, ki so po narodnosti Hrvati in so se zaradi poroke ali kakega drugega vzroka priselili iz Medžimurja, kjer je znanje madžarščine manj prisotno;
- v tabeli je razvidno slabo znanje madžarščine pri starejšem slovenskem prebivalstvu. Predvidevamo, da je to vpliv primorskih kolonistov iz časa po prvi svetovni vojni ali pa njihovih potomcev;
- upoštevati moramo, da več kot polovica Slovencev v Čentibi biva v narodnostno mešanih zakonih oziroma v jezikoma mešanih gospodinjstvih in da enakovredno obvlada oba jezika. Stopnja obvladanja madžarščine pri Slovencih je zaradi

tega višja, kot jo izkazuje delež pri članih slovensko govorečih gospodinjstev. Povsem ista ugotovitev seveda velja za znanje slovenščine pri Madžarih. Treba je poudariti, da je v Čentibi madžarščina prevladujoč jezik, saj je vas po narodnosti v veliki večini madžarska.

Podoba o funkcioniranju dvojezičnosti nam da tudi podatek o uporabi madžarščine, slovenščine ali obeh jezikov na raznih področjih zasebnega in družbenega življenja. Pri odgovorih smo upoštevali gospodinjstva in ne posameznike, kar delno zabriše nekatere specifične odklone, razlike v starostni in izobrazbeni strukturi anketiranih in podobno. Rezultati pa so vseeno precej zanimivi in kažejo na pričakovano strukturo uporabe obeh jezikov. Za člane slovensko govorečih gospodinjstev velja, da povsod, v OZD, trgovini, pri zdravniku, veterinarju, v krajevni skupnosti, cerkvi na občini in kot delegati v pretežni meri uporabljajo slovenščino, v nekoliko manjši meri pa oba jezika. Najbolj izrazita je uporaba slovenščine v OZD, na občini in v krajevni skupnosti, najmanj pa v cerkvi. Niti enkrat se ne pojavi uporaba zgolj madžarskega jezika. Pri madžarskem prebivalstvu je situacija nekoliko drugačna. Skoraj na vseh področjih dominira uporaba obeh jezikov, del gospodinjstev pa ponekod uporablja le slovenski jezik. Uporaba zgolj madžarščine je najbolj prisotna v cerkvi, krajevni skupnosti in trgovini, najmanj pa v OZD, na delegatskem mestu, pri veterinarju, zdravniku in na občini. Kljub vsemu se torej jezik narodnostne skupnosti bolj živo uporablja v tradicionalnem okolju, v urbanem okolju pa ga zamenja dvojezičnost. Za narodnostno mešana gospodinjstva velja, da so na vseh področjih v veliki večini dvojezična. Na osnovi teh podatkov lahko sklepamo, da so narodnostno mešani zakoni oziroma gospodinjstva nosilci dvojezičnosti v prostoru. Narodnostno mešanih zakonov seveda zavrlo tega ne moremo smatrati kot osnovnih zaviralcev asimilacije manjšine, dejstvo pa je, da so v obstoječih razmerah narodnostne politike nosilci jezika in kulture obeh narodov. Situacija je bila pred nekaj desetletji precej drugačna, saj so se Madžari ali Slovenci v drugem nacionalnem okolju zelo hitro asimilirali. To in pa takratno nizko število mešanih zakonov nam pojasni izredno ostro narodnostjo mejo med Madžari in Slovenci v Prekmurju.

3. PROBLEM UPORABE IN FUNKCIONALNOSTI MADŽARŠKEGA JEZIKA

Na vprašanje o problemih funkcionalnosti madžarskega jezika se je opredelil le zelo nizek delež anketiranih (le 30 %) (tab. 3). Najpogostejše pripombe so se nanašale na probleme v zvezi s tehnično in samoupravno terminologijo v madžarščini ter s preozkim krogom uporabe madžarščine (tab.) V te tri skupine je zajetih 64 % odgovorov, ki so opredelili katerega koli od problemov. Vzporedno se pojavljajo še drugi odgovori, večkrat je omenjeno, da primanjkuje mladinskega tiska v madžarskem jeziku. Grupiranje odgovorov se seveda precej spreminja glede na izobrazbeno in starostno strukturo prebivalstva. Starejši prebivalci, tako Madžari kot Slovenci, so na splošno do tega problema bolj ravnodušni. Pri mlajšem prebivalstvu, zlasti bolj izobraženem, je bilo večkrat poudarjeno, da madžarski jezik ne sledi dovolj hitro razvoju terminologije na področju dela v družbenopolitičnih organizacijah in skupnostih, kar je najbrže najbolj pereče vprašanje in bi terjalo še bolj pazljivo reševanje.

Po mnenju anketiranih dvojezični sistem šolanja ne vpliva negativno na znanje materinega jezika. Pač pa se da razbrati iz nekaterih analiz in izkušenj na terenu, da je znanje slovenščine pri Madžarih nekoliko boljše kot znanje madžarščine pri Slovencih. Vendar razlike (kar je razvidno tudi iz prejšnjega poglavja) niso take, da bi ovirale nadaljnji razvoj dvojezičnosti. Lahko zaključimo, da je dvojezičnost dvosmerna, kar pomeni, da tudi pripadniki večinskega naroda v zadostni meri obvladajo jezik madžarske narodnostne skupnosti.

4. INFORMACIJSKI MEDIJI PRI MADŽARSKI NARODNOSTNI SKUPNOSTI

Analizirali smo zlasti odziv prebivalcev Čentibe na različne vire informacij (časopisi, radijske in televizijske oddaje). Posebno pozornost smo posvetili tedniku Nepujsag in informativni televizijski oddaji Hidak.

Pri analizi naročenosti na časopise se pojavljajo razlike med Slovenci in Madžari (tab. 6). Seveda ne moremo teh razlik vrednotiti izključno s stališča

narodnostne pripadnosti. Vedno moramo imeti pred očmi dejstvo, da je madžarsko prebivalstvo nosilec klasične agrarne demografske in socio-ekonomske strukture (ali bolje rečeno - njihovih ostankov) na podeželju, slovensko in mešano prebivalstvo pa v glavnem mlajše, bolj mobilno in urbanizirano. Povsem logično je, da je prebivalstvo določene narodnosti v večji meri navezano na informacijske medije v materinem jeziku. To ne velja le za časopise, ampak tudi za radijske in televizijske oddaje (tab. 7 in 8). Pomembnejše in dokaz o funkcioniranju dvojezičnosti je to, da Madžari in Slovenci spremljajo informacijske medije v obeh jezikih. To mora biti eden od ključnih dejavnikov narodnostne politike, saj je eden od pogojev enakopravnosti narodnosti prav v tem, da so pripadnikom madžarske narodnosti dostopni isti viri informacij.

Ocena oddaje Hidak (tab. 4) je v glavnem ista kot v raziskavi, ki jo je izvedla RTV. Krajanom se zdi oddaja prekratka, prenatrpana. Tudi tehnična izvedba se jim ne zdi najbolj posrečena, predvsem zaradi številnih podnapisov. Dokaj številna so mnenja, da bi morali imeti madžarska in italijanska narodnost svoje oddaje, k boljšemu medsebojnemu spoznavanju pa naj bi prispevale osrednje informativne oddaje ljubljanske televizije.

Tednik Nepujsag (tab. 5) je zlasti med madžarskim prebivalstvom dokaj razširjen. Redno ali občasno ga prebira okrog dve tretjini prebivalstva. Tudi v madžarsko-slovensko govorečih gospodinjstvih je Nepujsag dokaj bran tednik, saj ga bere več kot polovica letnih. Iz podatkov ankete lahko sklepamo, da je Nepujsag najpogostejši tovrstni vir informacij v Čentibi in verjetno tudi v ostalih vaseh na narodnostno mešanem območju. O vsebini časopisa so bile izrečene tudi nekatere kritične pripombe, predvsem o aktualnosti novic, ki so po mnenju dela prebivalstva že stare in jih prej izvedo na lendavskem radijskem programu. Deljena so mnenja o tem, kolikšen del časopisa naj bo namenjen vestem o širšem družbenem dogajanju in kolikšen lokalnim dogodkom. Ob slednjem ne smemo pozabiti, da je Nepujsag za del prebivalstva na narodnostno mešanem območju

edini časopis, na katerega so naročeni ali ga bero.

LITERATURA:

Genorio R., V.Klemenčič, 1983, Socialnogeografski vzroki spreminjanja narodnostne strukture in poselitve prebivalstva narodnostno mešanih ozemelj v SR Sloveniji. IGU.

Bačič Geza, Samoupravljanje - jamstvo narodnostne enakopravnosti, Murska Sobota.

Hajoš Ferenc, Dvojezično šolstvo v SR Sloveniji. Tipkopis.

Klemenčič Vladimir, Madžarska narodnost in narodnostno mešano ozemlje v Prekmurju. Tipkopis.

Italijanska in madžarska narodnost v SR Sloveniji. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1983.

Rezultati Mladinskega raziskovalnega socialno-geografskega tabora POMURJE 13 - Čentiba (30. 6. - 9. 7. 1984).

Ruppert K., F.Schaffer, J.Maier, R.Paessler, 1981, Socijalna geografija. Zagreb.

Tab. 1

OBVLADANJE MADŽARSKEGA IN SLOVENSKEGA JEZIKA PO STAROSTNIH SKUPINAH IN POGOVORNEM JEZIKU V GOSPODINJSTVIH.

Pogovorni jezik in obvladanje jezika starost	madžarski			slovenski			oboje			Skupaj			
	S	M	OB	S	M	OB	S	M	OB	S	M	OB	
5 - 19	-	4	90	6	-	9	-	2	38	6	6	137	147
20 - 39	-	1	117	10	-	13	4	-	49	14	1	179	194
40 - 59	-	29	100	1	-	7	-	2	29	1	21	136	158
60 in več	-	46	50	5	-	5	-	7	18	5	53	73	131
Skupaj	-	70	357	22	-	34	4	11	134	26	81	525	
	-	16	84	39	-	61	3	7	90	4	13	83	

Tab. 2

UPORABA MADŽARSKEGA IN SLOVENSKEGA JEZIKA NA RAZLIČNIH PODROČJIH ZASEBNEGA IN DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA (izraženo v %)

Pogovorni jezik v družini	madžarski			slovenski			oba		
	M	S	O	M	S	O	M	S	O
OZD	22,0	13,4	64,6	-	75,0	25,0	-	5,9	94,1
Trgovina	50,0	2,4	47,6	-	66,7	33,3	2,8	5,6	91,7
Zdravnik	41,8	4,9	53,3	-	66,7	33,3	-	11,1	88,9
Veterinar	37,3	6,7	56,0	-	60,0	40,0	-	25,8	84,2
KS, Kraj. urad	54,6	2,5	42,9	-	70,6	29,4	14,3	2,9	82,9
Delegat	31,2	9,1	59,7	-	63,6	36,4	11,8	5,9	82,4
Cerkev	60,9	-	39,1	-	55,6	44,4	20,7	13,8	65,5
Občina	42,0	6,7	51,3	-	70,6	29,4	-	14,3	85,7

Tab. 3

PROBLEMI FUNKCIONALNOSTI MADŽARŠKEGA JEZIKA

Pogovorni jezik problemi madž. jezika	madžarski		slovenski		oboje	
- tehnična terminolo- gija	7	5.1	1	5.3	4	10.3
- samoupravna ter- minologija	8	5.8	1	5.3	2	5.1
- madž. jezik se ne uporablja dovolj zunaj družine	12	8.7	1	5.3	2	5.1
- premalo periodike v madžarščini	3	2.2	-	-	-	-
- premalo madž. mladinskega tiska	4	2.9	-	-	2	5.1
- izbor leposlovja ni dovolj bogat	2	1.4	-	-	-	-
- drugo	6	4.3	2	10.5	2	5.1
- ni problemov	96	69.6	14	73.7	27	69.2
S K U P A J	138	100.0 %	19	100.0 %	39	100.0 %

Tab. 4

GLE DANOST ODDAJE HIDAK

Pogovorni jezik pogostnost	madžarski		slovenski		oboje		Skupaj	
redno	39	28.3	3	15,8	14	35.9	56	28.6
občasno	46	33.3	5	26.3	17	43.6	68	34.7
ne	36	26.1	7	36.8	7	17.9	50	25.5
ni podatka	17	12.3	4	21.1	1	2.6	22	11.2
Skupaj	138	100.0 %	19	100.0 %	39	100.0 %	196	100.0 %

Tab. 5

BRANOST TEDNIKA NEPUJSAG

Pogovorni jezik pogostnost	madžarski		slovenski		oboje		Skupaj	
redno	83	61,5	1	5,3	19	48,7	103	52,6
občasno	9	6,5	1	5,3	3	7,7	13	6,6
izjemoma	4	2,9	-	-	-	-	4	2,9
ne	33	23,9	14	73,7	17	43,6	64	32,7
ni podatka	9	6,5	3	15,8	-	-	12	6,1
Skupaj	138	100,0 %	19	100,0 %	39	100,0 %	196	100,0 %

Tab. 6

NAROČENOST NA DNEVNO OZIROMA TEDENSKO ČASOPISJE GLEDE NA
POGOVORNI JEZIK V GOSPODINJSTVU

Pogovorni jezik naročeni	madžarski		slovenski		oboje		Skupaj	
na več slov.čas.	35	25,4	4	21,1	18	46,2	57	29,1
na en slov. čas.	18	13,0	5	26,3	9	23,1	32	16,3
na več madž.čas.	27	19,6	-	-	8	20,5	35	17,9
na en madž.čas.	61	44,2	1	5,3	8	20,5	70	35,7
drugi časopisi	4	2,9	1	5,3	1	2,6	6	3,1
niso naročeni na noben čas.	28	20,3	8	42,1	10	25,6	46	23,5
madžarsko govorečih gosp.	-		138					
slovensko	"	"	19					
madž.in slov.	"	"	39					
S k u p a j	"	"	196					

GLEĐANOST TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV GLEDE NA POGOVORNI JEZIK V
GOSPODINJSTVU

<u>Pogovorni jezik</u>	madžarski		slovenski		oboje	Skupaj		
<u>gledajo</u>								
slovenski - redno	70	50,7	22	57,9	30	76,9	111	56,6
slovenski - občasno	24	17,4	1	5,3	3	7,7	28	14,3
slovenski - izjemoma	1	0,7	-	-	-	-	1	0,5
madžarski - redno	58	42,0	4	21,1	17	43,6	79	40,3
madžarski - občasno	25	18,1	2	10,5	6	15,4	33	16,8
madžarski - izjem.	1	0,7	-	-	-	-	1	0,5
avstrijski - redno	12	8,7	3	15,8	8	20,5	23	11,7
avstrijski - občasno	18	13,0	-	-	6	15,3	24	12,2
avstrijski - izjem.	5	3,6	-	-	-	-	5	2,6
drugi - redno	26	18,8	7	36,8	8	20,5	41	20,9
drugi - občasno	13	9,4	-	-	6	15,4	19	9,7
drugi - izjem.	1	0,7	-	-	1	2,6	2	1,0

POSLUŠANOST RADIJSKIH POSTAJ GLEDE NA POGOVORNI JEZIK V GOSPODINJSTVU

	Redno			Občasno			Izjemoma		
	madž.	slov.	oboje	madž.	slov.	oboje	madž.	slov.	oboje
Lendava	39	3	11	29	-	6	1	-	1
MS v sl.j.	43	13	25	51	1	11	2	-	1
MS v m.j.	54	5	24	52	1	9	1	-	1
Maribor	7	3	7	34	1	5	3	-	4
Ljubljana	34	14	23	47	2	10	7	-	-
Novi sad v m. j.	-	-	3	12	-	4	7	-	-
Zagreb	19	7	10	32	1	10	1	-	1
Čakovec	12	1	5	37	2	4	3	-	2
Madž.post.	31	3	8	42	-	6	3	1	2

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

URP/RP: RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA

**Programski sklop: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA S SLOVENC
POSELJENIH NARODNOSTNO MEŠANIH REGIJ IN SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA**

Tematski sklop:

**GRAVITACIJSKO ZALEDJJE DIJAKOV SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU IN
SPREMINJANJE SOCIALNE SESTAVE NJIHOVIH DRUŽIN**

Ljubljana, junij 1984

Nosilec naloge: dr. Vladimir Klemenčič

Avtor teksta: Božena Antonič

**Sodelavci: Božena Antonič
dr. Reginald Vospernik
mag. Rado Genorio**

Analitska oddelava: Božena Antonič

Avtor kart: Božena Antonič

REGIONALNO IN SOCIALNO POREKLO DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1983/84

Uvod

Raziskovalno delo, zasnovano na analitski obdelavi anketnih popisnic dijakov Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, oziroma na rezultatih te obdelave, nam edino omogoča na objektivni način razvijati teorije in metodologije prostorskih in strukturnih pojavov in sprememb v razprostranjenosti slovenske narodnostne skupnosti v slovenskem etničnem ozemlju v Avstriji.

Z obdelavo letošnjih 490 popisnic, ki so zajele vse dijake vpisane v gimnazije v šolskem letu 1983/84 smo tako obdelali število dijakov po kraju stalnega bivanja, prvič, v razliko od raziskav, izvedenih v preteklih letih, ločeno po spolu. Pojav smo zabeležili tudi kartografsko, karta pa nam, zlasti na območju Železne Kaple in Podjune pokaže presežek števila dijakov nad številom dijakinj.

Dalje nam je letošnja raziskava dala pomembne rezultate poklicne sestave očetov in mater dijakov Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Sestavo očetov smo prikazali tudi kartografsko v okviru južno-koroških občin, sestavo mater pa smo prikazali samo tabelarično in še s tem izluščili zanimive ugotovitve, da je slovenska žena v zaposlovanju močno zapostavljena za pripadnicami večinskega naroda. Zaposlenih je namreč le 25% mater slovenskih dijakov, medtem ko znaša povprečje zaposlenih žena v vsej Avstriji po podatkih statistike za leto 1981 40%. V kolikor bi uspeli priti do podatkov o zaposlitvi samo nemških žena na Koroškem, bi bile razlike v odstotku zaposlenih žena torej še večje.

Z raziskavo smo ugotovili in kartografsko predstavili tudi osip dijakov po 4.razredu gimnazije, torej po osemletnem obveznem šolanju, ko se velik del dijakov prešola na poklicne, trgovske in druge strokovne šole.

Letošnja raziskava nam je prvič tudi omogočila ugotoviti pojav brezposelnosti med očetmi dijakov slovenske gimnazije.

Rezultate raziskave, objavljene v Letnem poročilu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu za leto 1983/84, lahko s pridom koristijo uporabniki iz vrst same manjšine, njihovo pomembnost pa sta poudarila tudi oba slovenska lista, ki izhajata na Koroškem, "Slovenski vestnik" in "Naš tednik".

V skrajšani obliki je raziskavo z naslovom "Vsiljevanje proti dogovorom, željam in potrebam" z odgovarjajočim, politično aktualnim uvodom v času gonje KHD in drugih avstrijskih nazadnjaških sil proti dvojezičnemu šolstvu na južnem Koroškem, objavil v dveh člankih tudi dnevnik Večer v juliju in avgustu 1984. Poleg tega pa so rezultati raziskave služili kot osnova za diskusije o problematiki dvojezičnega šolstva v Komisiji za manjšinska vprašanja pri SZDL.

Tolikšen odziv in publiciteta raziskave nedvomno potrjujeta, da lahko le-ta s pridom služi tudi ustreznim družbeno-političnim organizacijam doma in v zamejstvu.

Vse zahvale za izvedbo raziskave dolgujemo dijakom Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, ki so z vestnim izpolnjevanjem anketnih popisnic omogočili, da smo izvedli objektivno analitsko obdelavo, za skrbno pripravljeno in izročeno dokumentacijo pa vodstvu gimnazije, ene najmlajših pedagoških ustanov na Koroškem, v katero je vlagala slovenska skupnost svoje najboljše sile, iz nje črpala intelektualni naraščaj in v katero trdno upa tudi v bodočnosti.

- 3 -

Regionalno in socialno poreklo dijakov Zvezne gimnazije za Slovence
v Celovcu

Dijaki Zvezne gimnazije za Slovence so se, kot vsi njihovi vrstniki, proti koncu junija razkropili po svojih domovih v 177-ih krajih, zaselkih in vaseh prelepih koroških dolin, bogatejši za enoletno bero spanja, ki so jim ga v šolskem letu 1983/84 nesebično nudili njihovi učitelji. Letos, v sedemindvajsetem letu obstoja gimnazije jih je bilo 490, uka in vede-željnih otrok, iz okrog 400 slovenskih družin, vseh stanov, vseh poklicev. Poleg generacijske pripadnosti in njej lastne mladostne razposajenosti, veselosti in radovednosti, družijo vse to mladež od doma vcepljena ljubezen do slovenskega naroda, spoštovanje do izročila staršev in davnih prednikov ter globoka in neomajna vera v svojo prihodnost, v prihodnost svojega naroda.

Starši, ki se odločijo za šolanje svojih otrok na gimnaziji, edini slovenski, splošno izobraževalni višji šoli na Koroškem, želijo, da jih ta vzgoji v enakopravne člane za življenje na Koroškem in v avstrijski skupnosti bodisi v štiri oz. petletni predpripravi za kasnejšo poklicno izobrazbo, ali v osmaletni predpripravi za kasnejši študij na univerzi, prevzamejo nase dovolj veliko breme. Šolanje otrok, zlasti še če je to združeno z najnim bivanjem v dijaškem domu pa tudi z vsakodnevno vožnjo v kraj šolanja in nazaj domov, danes, zlasti za nižje socialne skupine, nikakor ni poceni. Zato ni odveč ponovno poudariti, da so za takšne žrtve pač potrebni višji cilji in ti cilji so ohranjanje svoje prvobitnosti, svoje narodne zavesti za še tako visoko ceno. Tu ne smemo prezreti, da je veliko število družin, ki pošiljajo v gimnazijo kar po več svojih otrok. Celó iz Dul, tam od Šmohorja prihajajo dve sestri in brat iz ene družine, pa Sartnikovi iz Kort se tudi kar "vsipajo" v gimnazijo, pa še in še bi jih lahko našteali, lahko bi že šteli generacije iz istih domačij, pomembno je dejstvo, da ljudje gimnaziji zaupajo, da verujejo vanjo, da ohranjajo svoje bit. Razprostranjenosti gravitacijskega zaledja krajev, ki nspajajo gimnazijo z dijaki, je gotovo iskati vzroke poleg v uradno omejenem ozemlju dvojezičnega šolstva tudi v živi povezanosti gimnazije s vsem tem zaledjem.

Najmočnejše žile dovodnice, po katerih v posameznih letih bivolj ali manj utripa dotok dijakov, so razporedene po Rožu in Podjuni, medtem ko se iz območja Zgornje Zilje na zahodu vključujejo v te tokove le posamični kraji, iz območja Spodnje Zilje največ iz občin Straja vas in Podklošter. Naselja na območju občin južne Koroške pa po številu prebivalstva niso močna, zato tudi število dijakov iz teh krajev ni veliko.

Skupno število vpisanih dijakov v gimnazije od šolskega leta 1980/81, ko je s 538 dijaki doseglo svoj absolutni višek do letos, ko je bilo vpisanih 490 dijakov, rahlo pada, kar pa gotovo ni vznemirljiv podatek ob dejstvu, da je po uradnih avstrijskih statistikah prav v občinah dvojezične južne Koroške število prebivalstva med zadnjima popisoma prebivalstva v stagnaciji ali upadanju. Tudi število otrok, vpisanih v ljudske šole po izjavah ravnatelja gimnazije upada, enako je stanje na drugih, strokovnih in poklicnih šolah.

Med političnimi okraji iz ozemlja dvojezičnega šolstva Koroške edino iz mestne občine Beljak v zvezni gimnaziji ni zastopanega nobenega dijaka. Od ostalih pa tako kot že vrsto let močno prednjači politični okraj Velikovec, ki daje gimnaziji z 208 dijaki, kar 42,4% vseh dijakov, od katerih je 120 (57,7%) fantov in 88 (42,3%) deklet. Iz političnega okraja Celovec - okolica je 27,8% vseh gimnazijcev, od teh pa 47,8% fantov in 52,2% deklet. Iz političnega okraja Beljak - okolica je v gimnaziji zastopanih 19,8% dijakov, med katerimi je 47,4% fantov in 52,6% deklet, iz mesta Celovec pa je 8% vseh dijakov, med njimi 48,7% fantov in 51,3% deklet.

Iz političnega okraja Šnchor predstavlja absolutno število 3 o,6% vseh dijakov gimnazije, iz ozemlja izven dvojezične Koroške je vsega 1,4% dijakov, od katerih sta dva dijaka iz Dunaja, po eden pa iz Knittelfelda, Radentheina, Spittala, Dhovš in Linza.

Iz političnega okraja Velikovec so v tem šolskem letu obiskovali gimnazijo dijaki iz 25,4% vseh krajev, iz političnega okraja Celovec - okolica je napajala gimnazije z dijaki 21,1% vseh krajev, iz političnega okraja Beljak okolica pa 26,0% krajev.

Po pregledu dijakov po razredih v okviru političnih okrajev se je kazala ustaljena kontinuiteta, ugotovljena že iz števila naselij, ki so napajala gimnazije z dijaki. V vseh, razen v osmem razredu, je bilo največ dijakov iz političnega okraja Velikovec, v osmem razredu pa ga je s prednostjo treh dijakov prekašal politični okraj Beljak - okolica.

Po absolutnem številu vseh dijakov je bilo v letošnjem šolskem letu največ dijakov v treh paralelkah četrtega, s skupno 74 in v treh paralelkah drugega razreda s skupno 73 dijaki. Vsi ostali razredi so imeli po dve paralelki, število dijakov pa se je gibalo od skupno 48 v petem do skupno 67 v tretjem razredu. Novo vpisanih dijakov, to je prvošolčkov je bilo letos občutno manj kot druga leta in je štele skupaj le 60 dijakov.

Pri tem je opaziti, da je posebno odstopanje pri številu novovpisanih dijakov v preteklem šolskem letu zabeležilo prav mesto Celovec, z 12 novinci, medtem ko so bili v letošnjem šolskem letu ponovno le trije novinci vpisani v prvi razred.

Iz tabele 2 je razviden občuten osip dijakov po četrtem razredu, ko se del dijakov prešola na trgovske, poklicne in strokovne šole, dekleta pa še na enoletno gospodinjsko šolo ali triletno strokovno šolo za ženske poklice v zavodu šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu, pa tudi v enoletno kmetijsko gospodinjsko strokovno šolo v zavodu šolskih sester v Št. Rupertu pri Velikovcu. V teh šolah se dekleta, ki se pripravljajo za gospodinjske in administrativne poklice, za poklice v turizmu in tujskem prometu, v odvetniških pisarnah in drugje, ob dvojezičnem šolanju, še dalje izpopolnjujejo tudi v materinščini in tako utrjujejo svojo narodno zavest.

V došolanju so dekleta dosti na boljšem od fantov, saj specifičnih šol za moške strokovne poklice v materinščini skoraj ali sploh ni, enako ne tehničnih, čemur moremo pripisovati visok odstotek dijakov, ki v skupnem številu celo prekašajo dekleta, kar nasploh v gimnaziji ni pojav. Gotovo pa je, da pomeni za slovenski živelj na Koroškem veliko škodo pomanjkanje dvojezičnih srednjih strokovnih šol, saj se je velik del dijakov Zvezne gimnazije za Slovence prisiljen zato došolati po četrtem razredu v nemških šolah.

Po absolutnem številu dijakov je na drugem mestu politični okraj Celovec - okolica, po številu dijakov v posameznih razredih pa zavzema to mesto vse do sedmega razreda, ko ga za štiri dijake prekosi politični okraj Beljak - okolica, ki zavzema po skupnem številu dijakov sicer tretje mesto, vendar pa ima v osmih razredih z absolutnim številom 19 največ dijakov od vseh političnih okrajev.

Ustaljeno kontinuiteto v številu vpisanih dijakov je vseskozi slediti v mestu Celovec, ki je le v preteklem šolskem letu odstopalo z že omenjenim zelo visokim številom novincev. Sicer pa je število dijakov iz Celovca v prvem, tretjem in osmem razredu po 3, v petem, šestem in sedmem pa 4 ter v četrtem 6 dijakov.

Sama reliefna izoblikovanost območja z dvojezičnim šolstvom na južnem Koroškem, vsled nje velike razlike v nadmorskih višinah posameznih zaselkov in vasi (v glavnem ležijo vasi v nadmorski višini med 450 in 950 m) ter slabše prometne povezave teh krajev z glavnimi prometnicami, nenazadnje pa tudi sama razprostranjenost gravitacijskega zaledja gimnazije v smeri od zahoda proti vzhodu, ter na jugu proti avstrijsko-jugoslovanski državni meji so vzrok, da so dijaki - vozači na poti v šolo in nazaj domov vsak dan izpostavljeni velikim fizičnim naporom. Pogosto so namreč vezani še na dobršen kos peš poti do železniške ali avtobusne postaje, ki jo morajo dnevno premagovati dvakrat, zaradi znatnih nadmorskih višin pa so te poti zlasti v zimskih mesecih resnično neprijetne.

Mnogi dijaki velikih razdalj do šole, kljub dobri prometni povezanosti, enostavno časovno ne zmorejo in so zato prisiljeni bivati v dijaških domovih. Bivanje v dijaškem domu je sicer za dijake, ki imajo ted vso oskrbo in strokovni učni nadzor ter časovno veliko prednost pred vozači, velika olajšava, pogosto pa za starše, zlasti iz nižjih poklicev, izredna finančna obremenitev.

Is tabele 3 je razvidno, da je v šolskem letu 1983/84 dobra polovica vseh dijakov (51,4%) stanovalo v dijaških domovih v Celovcu, 0,8% privatno v Celovcu, 7,4% pa jih je stanovalo v Celovcu pri starših, dobrih 40% pa se jih je vsakodnevno vozilo v šolo in domov.

Največ otrok se je vozilo v šolo iz naselij političnega okraja Celovec - okolica in sicer kar 88 dijakov, kar predstavlja 64,7% vseh dijakov iz tega političnega okraja, 48 dijakov ali 35,3% pa jih je bivalo v dijaških domovih, eden od njih privatno. Iz političnega okraja Velikovec je stanovalo v domovih in privatno v Celovcu skupaj 60,1% dijakov ali 125, od tega 2 privatno, 39,9% pa jih je vsakodnevno potovalo do šole in nazaj domov z vlakom ali avtobusom.

Od vseh dijakov iz političnega okraja Beljak - okolica jih je koristilo internatsko oskrbo skoraj tri četrtine (74,2%), medtem ko se jih je dobra četrtina (25,8%) prav tako vozila v šolo. Iz političnega okraja Šmohor so bili vsi trije dijaki v dijaškem domu, iz krajev izven dvojezičnega ozemlja Koroške pa sta se dnevno vozila 2 dijaka, kar predstavlja 28,6% vseh dijakov krajevnega porekla izven dvojezičnega ozemlja.

Kljub dejstvu, da slovensko prebivalstvo na Koroškem v socialnem razvoju zaostaja za razvojem pripadnikov večinskega naroda, pa je vendar tudi v njegovi poklicni sestavi iz leta v leto čutiti premike, ki so plod živahne preobrazbe agrarne dežele v urbani-

zirano. Te premike je najmočneje čutiti pri zaposlovanju mater dijakov gimnazije, saj ima danes že kar 29% vseh dijakov všteti tudi aktivne kmete, zaposlena oba starša.

Med očetmi, glavnimi rejniki družin, iz katerih izhajajo dijaki, je največ delavcev, kar 21,7%, skupno s tistimi, ki po službi opravljajo doma še kmečka dela jih je 30,1% od vseh očetov, 17,9% je uslužbencev, 16,1% je čistih kmetov, 14,0% izobražencev, 10,1% samostojnih obrtnikov, trgovcev ali gostilničarjev, 7,1% upokoјencev in rentnikov, 4,3% strokovnih delavcev, dva očeta pa sta brezposelna, kar predstavlja v odstotku od vseh očetov 0,4%. Ob pojavu brezposelnosti bi lahko pomislili na učinke svetovne gospodarske krize, vendar bi bilo ob prvem pojavu brezposelnih morda preuranjeno postavljati trditve. Takšna brezposelnost je lahko morda le začasna, treba bi bilo poznati vzroke, ki pa jih iz statističnih popisnic dijakov ni bilo mogoče ugotoviti.

Najboljše zaposlitveno strukturo imajo očetje dijakov, doma iz Celovca. Med njimi je 45,9% uslužbencev, 37,8% izobražencev, 10,8% delavcev ter po 2,7% privatnih obrtnikov oziroma upokoјencev.

Iz političnega okraja Celovec - okolica je 27,1% očetov dijakov delavcev, 17,8% uslužbencev, 14,7% kmetov, 13,2% izobražencev, 9,3% samostojnih obrtnikov, po 6,2% delavcev - kmetov oziroma upokoјencev ter 5,4% strokovnih delavcev.

Najmočnejši delež očetov dijakov, ki se ukvarjajo samo s kmečkim delom je zaslediti v političnem okraju Beljak - okolica, kjer predstavljajo le-ti 28,9% očetov vseh dijakov iz tega okraja, 18,9% je uslužbencev, 17,8% delavcev, 13,3% izobražencev, 8,9% samostojnih obrtnikov, 6,7% delavcev, ki po službi kmetujejo, 4,4% upokoјencev ter 1,1% strokovnih delavcev.

Dijaki iz političnega okraja Velikovec imajo 23,1% očetov delavcev, 15,1% čistih kmetov, 12,6% delavcev-kmetov, prav toliko tudi privatnih obrtnikov, trgovcev ali gostilničarjev, 11,6% uslužbencev, 9,0% upokojencev ter 1,0% brezposelnih. Oba brezposelna očeta sta torej iz tega političnega okraja.

Dijaki iz političnega okraja Šmohor so otroci očeta izobraženca, iz krajev izven območja dvojezičnega šolstva pa so očetje dijakov uslužbenci (42,9%), upokojenci (28,6%) ter po 1 obrtnik (14,3%). Obs starša ima zaposlena 56,4% otrok, doma iz Celovca, iz političnega okraja Celovec - okolica je takšnih otrok 21,7%, iz političnega okraja Beljak - okolica 31,1% ter iz političnega okraja Velkovec 32,7%, medtem ko imajo dijaki iz Šmohorja zaposlenega samo očeta, enako tudi vsi dijaki iz krajev izven območja dvojezičnega šolstva.

Od vseh 490 dijakov, kolikor jih je obiskovalo gimnazijo v tem šolskem letu, jih je 24 ali 4,9% otrok mater samohranilk, 2 dijaka imata očeta samohranilca, eno dekle pa je brez staršev.

Poklicna sestava aktivnih mater še bolj kaže na učinke preobrazbe agrarne dežele v vse bolj urbanizirano. Določeno stopnjo socialno-ekonomske razvitosti nedvomno najbolj potrjujejo izrazito neagrarni poklici sicer redkih zaposlenih mater. Res je, da je velika večina mater dijakov slovenske gimnazije še vedno gospodinje po vzoru iz stare klasične agrarne družbe, res pa je tudi, da se te matere še dodatno ukvarjajo s živiljstvom, pletiljstvom, vrtnarstvom, kmečkim turizmom in podobno, kot navajajo dijaki v popisnicah. Ker 68,0% dijakov je izjavilo, da so matere gospodinje, več ali manj vezane na dodatno zaposlitev doma, matere 29 dijakov (6,0% mater vseh dijakov) se aktivno ukvarjajo s kmetijstvom. Ravno četrtnina mater vseh dijakov pa je zaposlena v popolnoma neagrarnih poklicih (122), od tega jih je največ izobraženek. Med izobraženkami je največ učiteljic, zastopane pa so tudi profesorice,

zdravnice i.t.n. Izobraženke so matere 40 dijakom, 33 dijakov ima matere uslužbenke, 21 delavke, 15 otrok ima matere, ki imajo samostojno obrt, trgovino ali gostilno, matere petih otrok so strokovne delavke, prav tako pet otrok pa ima matere, ki prejemajo lastno pokojnino.

Samo četrtnina mater dijakov Zvezne gimnazije za Slovence, je zaposlenih v neagrarnih poklicih, dokazuje, da je slovenska žena v možnosti zaposlovanja močno zastopljena, saj znaša povprečje zaposlenih žena v vsej Avstriji 40%.

Podrobnejša poklicna sestava mater je dokaj pestra. Matere dijakov so zaposlene kot medicinske sestre, sekretarke, vzgojiteljice in delavske v najrazličnejših strokah.

V polkmečkih gospodinjstvih, kjer je kot delavska zaposlena tudi mati, se ta po službi enakopravno z možem vprega v kmečka opravila. Pripadnice ostalih "višjih" profilov ženskih poklicev pa so predvsem iz bolj urbaniziranih predelov in mest.

Pri zaposlitveni sestavi očetov dijakov je bilo v tem letu zaslediti dokaj pestre kombinacije, npr. obrtnik-delavec, uslužbenec-kmet, upokojenec-kmet, kmet-obrtnik, obrtnik-kmet. Zelo pogost je že slučaj, da se uslužbenec po svojem delavniku ukvarja intenzivno še s kmetijo.

Dvojna zaposlitev enega ali celo obeh staršev, kot posledica socialne preslojitve gospodinjstva v neagrarno dejavnost, pri čemer je kmečko domačijo še vedno potrebno negovati, pa posredno ne vpliva ugodno na razvoj mladega človeka, tako potrebnega pomoči in vzgoje na rani življenjski poti, ki si jo v tej starosti šele utira. Ob takšnih in podobnih objektivnih vzgojnih težavah je nedvomno najprej okrnjena narodnostna vzgoja, ki je nenehna negovanja in utrjevanja, zlasti ob tako hudih političnih pritiskih, kot jih doživljajo pripadniki slovenske manjšine na južnem Koroškem, najbolj potrebna in katere deficit kaj hitro rezultira trajne posledice za prihodnje rodove.

Tabela 1:

ŠTEVILO DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO SPOLU V OKVIRU OBČIN IN POLITIČNIH OKRAJEV
V POLSKEM LETU 1983/84

	fantje	%	dekleta	%	Skupaj	
Deželno glavno mesto Celovec - Kgf.						
- občina Celovec-Klagenfurt	19	48,7	20	51,3	39	100,0
P.O. Šmohor-Hermagor						
- občina Šmohor-Hermagor	1	33,3	2	56,7	3	100,0
P.O. Celovec-okolica-KGF Land						
- občina Bilčovs-Ludmanskodorf	16	51,6	15	48,4	31	
- občina Bistrica v Rožu Feistritz im R.t.	3	18,8	13	81,2	16	
- občina Borovlje-Perlach	10	43,5	13	56,5	23	
- obč. Hodišče-Kentschach	2	100,0	-	-	2	
- obč. Kotnara vas-Köttmarnsdorf	8	47,1	9	52,9	17	
- obč. Sele - Zell	15	57,7	11	42,3	26	
- obč. Škofiče-Schiefling	2	50,0	2	50,0	4	
- obč. Štalenska g.-Magdalensberg	2	100,0	-	-	2	
- obč. Žitopolje-Maria Rain	1	50,0	1	50,0	2	
- obč. Žrelec-Ebenthal	6	46,2	7	53,8	13	
S k u p a j	65	47,8	71	52,2	136	100,0
P.O. BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND						
- obč. Bekšanj-Bienkenstein	11	39,3	17	60,7	28	
- obč. Podklošter-Arnoldstein	3	50,0	3	50,0	6	
- obč. Rožek-Rosegg	3	42,9	4	57,1	7	
- obč. Straža vas-Hohenthurn	3	60,0	2	40,0	5	
- obč. Št. Jakob-v Rožu-St. Jakob im R.t.	21	58,3	15	41,7	36	
- obč. Vernberk-Weinberg	-	-	2	100,0	2	
- obč. Vrba-Velden	5	38,5	8	61,5	13	
S k u p a j	46	47,4	51	52,6	97	100,0
P.O. VELIKOVEC-VÖLKERMARKT						
- obč. Dobrla vas-Eberndorf	9	52,9	8	47,1	17	
- obč. Galicija-Galizien	2	40,0	3	60,0	5	
- obč. Globasnica-Globasnitz	14	77,8	4	22,2	18	
- obč. Pliberk-Bleitung	39	54,9	32	45,1	71	
- obč. Ruda-Ruden	3	60,0	2	40,0	5	
- obč. Suha-Neuhaus	3	60,0	2	40,0	5	
- obč. Škocjan-St. Kanzian	18	58,1	13	41,9	31	
- obč. Velikovec-Völkermarkt	3	23,1	10	76,9	13	
- obč. Železna Kapla-Bela- Eisenkappel Vellach	25	67,6	12	32,4	37	
- obč. Žitara vas-Siffersdorf	5	55,6	4	44,4	9	
S k u p a j	120	57,7	88	42,3	208	100,0
Izven dvojezičnega ozemlja	5	71,2	2	28,6	7	100,0
S K U P A J	256	52,2	234	47,8	490	100,0

Tabela 2:

ŠTEVILO DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO RAZREDIH OBČIN IN POLITIČNIH OKRAJEV
V ŠOLSLEM LETU 1983/84

	1. razr.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	Skupaj
	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %

Deželno glavno mesto Celovec-Kgf									
-obč. Celovec-Klagenfurt	3	12	3	6	4	4	4	3	39
P.O. Šmohor-Hermagor									
-obč. Šmohor-Hermagor			1		1			1	
P.O. Celovec-okolica-Kgf Land									
-obč. Bilšova-Ludmanskodf	6	4	6	6	4	-	2	3	31
-obč. Bistrica v Rožu-Fei- stritz im R.t.	2	7	-	2	-	1	2	2	16
-obč. Borovlje-Ferlach	5	4	4	1	3	3	1	2	23
-obč. Hodiše-Kentschach	1	-	1						2
-obč. Kotmara vas- Kattmarnsdorf	3	4	2	4	-	1	-	3	17
-obč. Sele-Zell	1	4	3	3	6	4	3	2	26
-obč. Škofiče-Schiefling			2			1		1	4
-obč. Štalenska gora- Magdalensberg	1						1		2
-obč. Žihpolje-Maria Rain		1	1						2
-obč. Žrelec-Ebenthal	2	2	3			2	1		13

S k u p a j	21	26	22	19	13	12	10	13	136
P.O. Beljak okolica- Villach Land									
-obč. Bekšanj-Finkenstein	1	2	2	8	2	4	4	5	28
-obč. Podklošter-Arnoldstein	2	-	2	1	-	-	1	-	6
-obč. Rožek-Rosegg	-	1	2	-	1	-	1	2	7
-obč. Straja vas-Hohenthurn	-	1	-	2	1	-	1	-	5
-obč. Št. Jakob v Rožu-St. Jakob im R.T.	3	5	3	3	4	3	5	10	36
-obč. Vernberk-Weinberg	-	-	-	1	-	-	1	-	2
-obč. Vrba-Velden	4	-	2	-	-	4	1	2	13

S k u p a j	10	9	11	15	8	11	14	19	97
P.O. Velikovec-Völkermarkt									
-obč. Dobrla vas-Eberndorf	1	-	2	3	4	3	1	3	17
-obč. Galicija-Galizien	1	1	1	1	-	-	1	-	5
-obč. Globasnica-Globasnitz	3	3	1	1	1	4	3	2	18
-obč. Pliber-Bleiburg	6	5	14	13	9	10	10	4	71
-obč. Ruda-Ruden	-	2	1	1	1	-	-	-	5
-obč. Suha-Neuhaus	-	-	-	1	-	-	1	-	2
-obč. Škocjan-St. Kanzian	6	5	5	6	1	4	3	1	31
-obč. Velikovec-Völkermarkt	4	2	2	2	-	-	1	2	13
-obč. Železna Kapla-Bela- Eisenkappel-Vellach	3	5	3	4	4	7	7	4	37
-obč. Žitara vas-Sittersdorf	2	3	1	-	1	-	2	-	9

S k u p a j	26	26	30	32	21	28	29	16	208
Izven dvojezičnega ozemlja	-	-	-	2	1	1	1	2	7

S K U P A J	60	73	67	74	48	56	58	54	490

Tabela 3:

DIJAKI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU PO KRAJU BIVANJA MED ŠOLSКИM LETOM 1983/84
V OKVIRU OBČIN IN POLITIČNIH OKRAJEV

	stanuje doma v Celovcu		stanuje v di- jaškem domu		stanuje privat no		dnevno se vozi od doma v šolo		s k u p a j	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
DEŽELNO GLAVNO MESTO										
CELOVEC - KGF										
- obč. Celovec-Klagenfurt	36	92,3	3	7,7	-	-	-	-	39	100,0
P.O. ŠMOHOR-HERMAGOR										
- obč. Šmohor-Hermagor	-	-	3	100,0	-	-	-	-	3	100,0
P.O. CELOVEC OKOLICA - KGF. LAND										
- obč. Bilčovs-Ludmanskendorf	-	-	1	3,2	-	-	30	96,8	31	100,0
- obč. Bistrica v Rožu-Fei- stritz im R.T.	-	-	2	12,5	-	-	14	87,5	16	100,0
- obč. Borovlje-Ferlach	-	-	12	52,2	-	-	11	47,8	23	100,0
- obč. Hodiše-Kentschach	-	-	-	-	-	-	2	100,0	2	100,0
- obč. Kotmara v.-Köttmanskendorf	-	-	1	5,9	-	-	16	94,1	17	100,0
- obč. Sele-Zell	-	-	20	76,9	1	3,9	5	19,2	26	100,0
- obč. Škoflje-Schiefling	-	-	3	75,0	-	-	1	25,0	4	100,0
- obč. Štalenska gora- Magdalensberg	-	-	2	100,0	-	-	-	-	2	100,0
- obč. Žihpolje-Marija Rain	-	-	-	-	-	-	2	100,0	2	100,0
- obč. Žrelec-Ebenthal	-	-	6	46,2	-	-	7	53,8	13	100,0
S k u p a j	-	-	47	34,6	1	0,7	88	64,7	136	100,0
P.O. BELJAK OKOLICA - VILLACH LAND										
- obč. Bekštanj-Finkenstein	-	-	27	96,4	-	-	1	3,6	28	100,0
- obč. Podklošter-Arnoldstein	-	-	6	100,0	-	-	-	-	6	100,0
- obč. Rožek-Rosegg	-	-	5	71,4	-	-	2	28,6	7	100,0
- obč. Straža v.-Hohenthurn	-	-	5	100,0	-	-	-	-	5	100,0
- obč. Št. Jakob v Rožu- Št. Jakob im R.T.	-	-	25	69,4	-	-	11	30,6	36	100,0
- obč. Vernberk-Weinberg	-	-	-	-	-	-	2	100,0	2	100,0
- obč. Vrba-Velden	-	-	4	30,8	-	-	9	69,2	13	100,0
S k u p a j	-	-	72	74,2	-	-	25	25,8	97	100,0
P.O. VELIKOVEC-VÖLKERMARKE										
- obč. Dobrla v.-Eberndorf	-	-	9	52,9	-	-	8	47,1	17	100,0
- obč. Galicija-Galizien	-	-	2	40,0	-	-	3	60,0	5	100,0
- obč. Globasnica-Globasnitz	-	-	17	94,4	-	-	1	5,6	18	100,0
- obč. Pliberk-Bleiburg	-	-	15	21,1	1	1,4	55	77,5	71	100,0
- obč. Ruda-Ruden	-	-	3	60,0	-	-	2	40,0	5	100,0
- obč. Suha-Neuhaus	-	-	1	50,0	-	-	1	50,0	2	100,0
- obč. Škocjan-St. Kanzian	-	-	29	93,6	1	3,2	1	3,2	31	100,0
- obč. Velikovec-Völkermarkt	-	-	6	46,2	-	-	7	53,8	13	100,0
- obč. Železna Kapla-Bela- Eisenkappel-Vellach	-	-	35	94,6	-	-	2	5,4	37	100,0
- obč. Žitara vas-Sittersdorf	-	-	6	66,7	-	-	3	33,3	9	100,0
S k u p a j	-	-	123	59,1	2	1,0	83	39,9	208	100,0
Izven dvojezičnega ozemlja	-	-	4	57,1	1	14,3	2	28,6	7	100,0
S K U P A J	36	7,4	252	51,4	4	0,8	198	40,0	490	100,0

Tabela 4:

POKLICNA SESTAVA OČETOV DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1983/84 TER DELEŽ DIJAKOV, KI IMAJO ZAPOSLENA OBA STARŠA - PO OBČINAH IN PO OKRAJIH

	kmet		kmet delavec		delavec		obrtnik, trgovec, gostiln.		upokojenec, rentnik		uslužbe nec		strokov. delavec		izobraženec		brezposelni		SKUPAJ		delež dijakov, ki imajo zaposlena oba starša %
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	
DEŽELNO GLAVNO MESTO CELOVEC - KGF																					
- obč. Celovec-Klagenfurt	-	-	-	-	4	10,8	1	2,7	1	2,7	17	45,9	-	-	14	37,8	-	-	37	100,0	56,4
P.O. ŠMOHOR-HERMANGOR																					
- obč. Šachor-Hermangor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	100,0	-	-	3	100,0	-
P.O. CELOVEC OKOLICA - KLAGENFURT LAND																					
- obč. Bilčovs-Ludmanskodorf	4	14,3	3	10,7	9	32,1	7	25,0	2	7,1	2	7,1	1	3,6	-	-	-	-	28	100,0	29,0
- obč. Bištrica v Rožu-Felstritz im R.T.	4	25,0	-	-	-	-	1	56,3	1 ^x	6,2	6	37,5	-	-	4	25,0	-	-	16	100,0	12,5
- obč. Borovlje-Ferlach	1	4,8	3	14,3	7	33,3	1	4,8	1	4,8	5	23,8	2	9,5	1	4,7	-	-	21	100,0	18,2
- obč. Hodiše-Kentschach	1	50,0	-	-	-	-	1	50,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	-
- obč. Kotnara vas-Kötmannsd.	2	11,8	-	-	5	29,4	2	11,8	1	5,9	1	5,9	-	-	6	35,3	-	-	17	100,0	47,1
- obč. Sele-Zell	1	4,0	2	8,0	9	36,0	-	-	2	8,0	8	32,0	3	12,0	-	-	-	-	25	100,0	11,5
- obč. Skofiče-Schiefling	1	33,3	-	-	1	33,3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33,3	-	-	3	100,0	-
- obč. Štalenska gora-Magdalensburg	1	50,0	-	-	1	50,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	50,0
- obč. Žihpolje-Maria Rain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	-	-	2	100,0	-
- obč. Zrelec-Ebenthal	4	36,8	-	-	3	23,1	-	-	1	7,7	1	7,7	1	7,6	3	23,1	-	-	13	100,0	46,2
S k u p a j	19	14,6	8	6,2	35	26,9	12	10,0	8	6,2	23	17,7	7	5,4	17	13,1	-	-	129	100,0	21,7
P.O. BELJAK OKOLICA VILLACH LAND																					
- obč. Bekštanj-Finkenstein	12	44,4	1	3,7	4	14,8	1	3,7	1	3,7	5	18,5	-	-	3	11,1	-	-	27	100,0	28,6
- obč. Podklošter-Arnoldstein	-	-	-	-	2	40,0	2	40,0	-	-	1	20,0	-	-	-	-	-	-	5	100,0	83,3
- obč. Rožek-Rosegg	6	85,7	-	-	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	100,0	-
- obč. Straja vas-Bohenturn	-	-	-	-	4	80,0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	20,0	-	-	5	100,0	80,0
- obč. St. Jakob v Rožu-St. Jakob im R.T.	5	15,2	4	12,1	5	15,2	5	15,2	2	6,1	8	24,2	1	3,0	3	9,1	-	-	33	100,0	25,0
- obč. Vernberk-Wernberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	-	-	2	100,0	100,0
- obč. Vrba-Velden	3	27,3	1	9,1	-	-	-	-	1	9,1	3	27,3	-	-	3	27,3	-	-	11	100,0	23,1
S k u p a j	26	28,9	6	6,7	16	17,8	8	8,9	4	4,4	17	18,9	1	1,1	12	13,3	-	-	90	100,0	31,1
P.O. VELIKOVEC-VÖLKERMARKT																					
- obč. Dobrla vas-Eberndorf	1	5,9	2	11,8	7	41,2	1	5,9	-	-	3	17,6	-	-	3	17,6	-	-	17	100,0	41,2
- obč. Galicija-Galisten	2	40,0	1	20,0	1	20,0	1	20,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,0	20,0
- obč. Globasnica-Globasnitz	3	16,7	-	-	4	22,2	2	11,1	5	27,8	1	5,6	2	11,1	-	-	1	5,6	18	100,0	22,2
- obč. Pliberk-Bleiburg	8	17,3	9	13,8	18	27,7	7	10,8	9	13,8	7	10,8	-	-	7	10,8	-	-	65	100,0	27,3
- obč. Ruda-Ruden	1	20,0	-	-	-	-	-	-	2	40,0	-	-	-	-	2	40,0	-	-	5	100,0	60,0
- obč. Šuha-Neuhaus	-	-	1	50,0	1	50,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100,0	-
- obč. Skočjan-St. Kanzian	7	22,6	1	3,2	4	12,9	9	29,0	-	-	7	22,6	1	3,2	2	6,5	-	-	31	100,0	45,2
- obč. Velikovec-Völkermarkt	2	16,7	2	16,7	2	16,6	-	-	-	-	3	25,0	3	25,0	-	-	-	-	12	100,0	7,7
- obč. Železna Kapla-Bela-Eisenkeppel-Vellach	6	16,7	8	22,2	8	22,2	1	2,8	2	5,5	2	5,6	3	8,3	5	13,9	1	2,8	36	100,0	35,1
- obč. Žitara vas-Sittersdorf	-	-	1	12,5	1	12,5	4	50,0	-	-	-	-	2	25,0	-	-	-	-	8	100,0	33,3
S k u p a j	30	15,1	25	12,6	46	23,1	25	12,6	18	9,0	23	11,6	11	5,5	19	9,5	2	1,0	199	100,0	32,7
Izven dvojezičnega ozemlja	-	-	-	-	-	-	1	14,3	2	28,6	3	42,8	1	14,3	-	-	-	-	7	100,0	-
S K U P A J	75	16,1	39	8,4	101	21,7	47	10,1	33	7,1	83	17,9	20	4,3	65	14,0	2	0,4	465	100,0	29,0

Tabela 5:

POKLICNA STRUKTURA MATER DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V ŠOLSLEM LETU 1983/84 - PO OBČINAH

	kmet	de- lavka	obrt. gostil. trgov.	upo- kojen.	usluž- benec	strok. del.	izo- braž.	gospo- dinja	sku- paj	mati samohran.
	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %	št. %
DEŽELNO GLAVNO MESTO										
CELOVEC-Kgf.		2 5,1	1 2,6	2 5,1	12 30,8	2 5,1	5 12,8	15 38,5	39 100	2 5,1
P.O.ŠMOHOR-HERMAGOR										
-obš.Šmohor-Hermagor								3 100	3 100	
P.O.CELOVEC-OKOLICA-Kgf.Land										
-obš.Bilšovc-Ludmansdorf	2 6,5	3 9,7			2 6,4	2 6,4		22 71,0	31 100	9 9,7
-obš.Bistrica v Rožu- Feistritz im R.T.	1 6,3						1 6,2	14 87,5	16 100	
-obš.Borovlje-Ferlach	1 4,5		1 4,5		1 4,5		1 4,6	18 81,8	22 100	1 4,6
-obš.Hodiše-Kentschach								2 100	2 100	
-obš.Kotmara vas- Kämansdorf	2 11,8	2 11,8			1 5,9		3 17,6	9 52,9	17 100	
-obš.Sele-Zell	1 3,8	1 3,8			1 3,9			23 88,5	26 100	1 3,9
-obš.Škofije-Schiefling								4 100	4 100	1 25,0
-obš.Štalenska gora- Magdalensburg	1 50,0							1 50,0	2 100	
-obš.Žihpolje-Maria Rain								2 100	2 100	
-obš.Žrele-Ebenthal	2 15,4	1 7,7			2 15,4		1 7,7	7 53,8	13 100	
Skupaj	10 7,4	7 5,2	1 0,7		7 5,2	2 1,5	6 4,4	102 75,5	135 100	6 4,4
P.O.BELJAK OKOLICA-VILLACH LAND										
-obš.Bekštanj-Finkestein	1 3,6	1 3,6	1 3,6		1 3,6	1 3,5	3 10,7	20 71,4	28 100	1 3,6
-obš.Podklošter-Arnoldstein							5 83,3	1 16,7	6 100	1 16,7
-obš.Rožek-Rosegg								7 100	7 100	
-obš.Straja vas-Hohenthurn		1 20,0		1, 20,0			2 40,0	1 20,0	5 100	
-obš.Št. Jakob v Rožu- St. Jakob im R. t.	5 14,7	1 2,9		2	2 5,9		1 2,9	25 73,5	34 100	3 8,8
-obš.Vernberk-Wernberg							2 100		2 100	
-obš.Vrba-Veldem		1 7,7					2 15,4	10 76,9	13 100	2 15,4
Skupaj	6	4	1	1	3	1	15	64	95	7
P.O.VELIKOVEC-VÖLKERMARKT										
-obš. vas-Eberndorf		2 11,8	3 17,6		2 11,8			10 58,5	17 100	-
-obš.Galicija-Galizien	1 20,0							4 80,0	5 100	
-obš.Globasnica-Globasnitz		2 11,1	2 11,1					14 77,8	18 100	
-obš.Pliberk-Beiburg	7 9,9	4 5,6	2 2,8	1 1,4	2 2,8		5 7,1	50 70,4	71 100	6 8,5
-obš.Ruda-Ruden		2 40,0					2 40,0	1 20,0	5 100	
-obš.Suha-Neuhaus								2 100	2 100	
-obš.Škocijan-St.Kenzian	2 6,5	2 6,5	3 9,6		2 6,5		5 16,1	17 54,8	31 100	
-obš.Velikovec-Völkermarkt	1 7,7							12 92,3	13 100	1 7,7
-obš. Železna Kapla-Bela - EisenKappel-Vellach	1 2,7	4 10,8	2 5,4	1 2,7	3 8,1		2 5,4	24 64,9	37 100	1 2,7
-obš.Žitara vas-Sittersdorf	1 11,1				2 22,2			6 66,7	9 100	1 11,1
Skupaj	13 6,2	16 7,7	12 5,8	2 1,0	11 5,3		14 6,7	140 67,3	208 100	9 4,3
Izven dvojezičnega ozemlja								7 100	7 100	
SKUPAJ	29 6,0	29 6,0	15 3,0	5 1,0	33 6,8	5 1,0	40 8,2	331 68,0	487 100	24 4,9

KRAJI STALNEGA BIVANJA DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V ŠOLSLEM LETU 1983/84

0 5 10 km

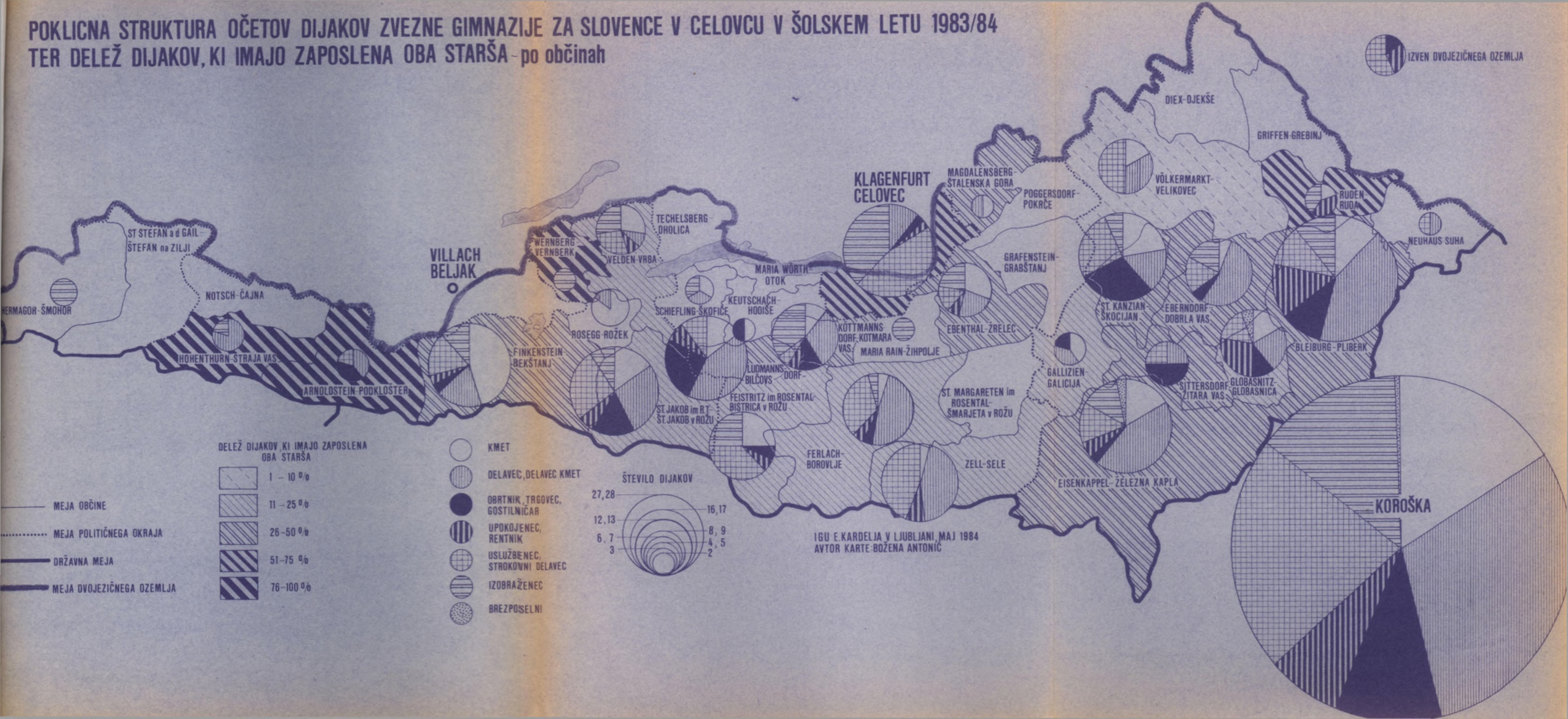
● 1 DIJAK
○ 1 DIJAKINJA

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE E. KARDELJA V LJUBLJANI
AVTOR KARTE: BOŽENA ANTONIČ

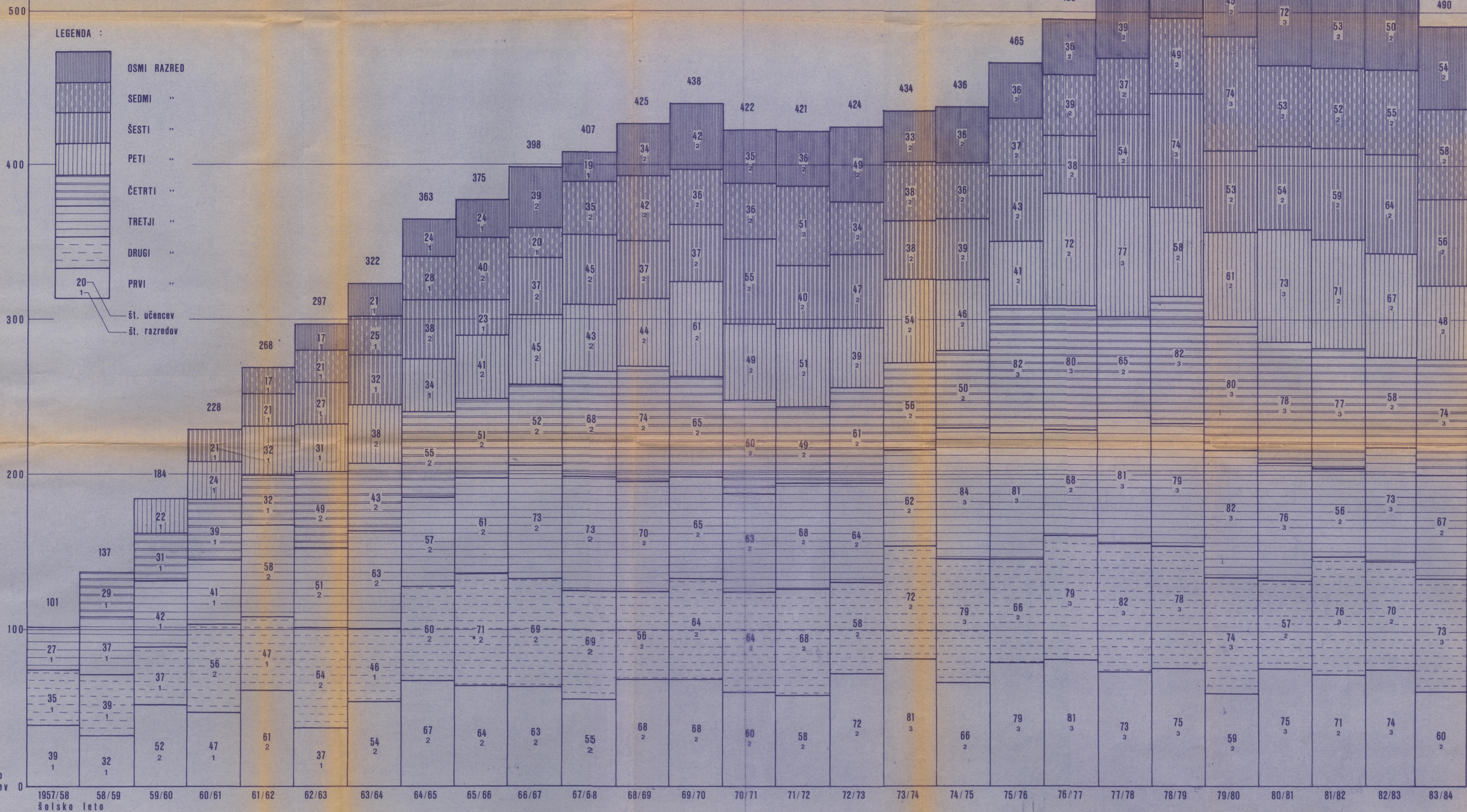

POKLICNA STRUKTURA OČETOV DIJAKOV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU V ŠOLSLEM LETU 1983/84 TER DELEŽ DIJAKOV, KI IMAJO ZAPOSLENA OBA STARŠA - po občinah

IZVEN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA

ŠTEVILO UČENCEV ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU OD USTANOVITVE DO Š.L. 1983/84

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

URP/RP: RAZISKOVANJE SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA

**Programski sklop: SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA S SLOVENC
POSELJENIH NARODNOSTNO MEŠANIH REGIJ IN SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA**

Tematski sklop:

**SOCIALNOGEOGRAFSKA PROBLEMATIKA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA V
JUŽNI AMERIKI**

Ljubljana, december 1984

Nosilec naloge: mag. Rado Genorio

Avtor teksta: mag. Rado Genorio

**Sodelavci: dr. Vladimir Klemenčič
mag. Irene Mislej
Božena Antonič**

SOCIALNOGEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA V VELIKEM BUENOS AIRESU

Uvod

V predhodnih dveh fazah proučevanja socialnogeografske problematike slovenskega izseljenstva v Južni Ameriki so bili podrobno obravnavani ter analitsko in kartografsko obdelani predvsem regionalni aspekti izseljevanja s slovenskega etničnega ozemlja v posamezne dežele "zelenega" kontinenta; hkrati pa še regionalni aspekti priseljevanja oziroma načina poselitve priseljencev na južnoameriškem kontinentu. Izpostavljen je bil način poselitve v velemestnih aglomeracijah, zlasti v velikem Buenos Airesu. V obeh omenjenih fazah je bilo v bistvu zaokroženo geografsko proučevanje globalnih vidikov selitvene mobilnosti, pri katerem je bil proces selitev obravnavan v okviru delovne hipoteze kot funkcija izvornega in namembnega območja (slovenske etnične območje, posamezna območja južnoameriških dežel) ter udeležencev v tem procesu (del slovenskega naroda in pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov ter narodnosti). Globalni selitveni vidik je bil geografsko interpretiran z analizo demografskih, socio-demografskih, socio-ekonomskih, poselitvenih in drugih značilnosti izseljevanja Slovencev v Južno Ameriko. Posebno vrednost je dala temu delu sprotna komparacija rezultatov analize z že končano raziskavo iste problematike na primeru Severne Amerike oziroma Kanade.

Ker je znanstveno proučevanje izseljenske problematike predmet različnih družboslovnih ter humanističnih znanosti, je bilo potrebno večkrat posegati tudi na področja geografiji sorodnih znanosti. Tak pristop je naše delo samo oplemenitil, nikakor pa ne zožil na gola proučevanje socialnogeografskih vidikov mednarodnih migracij prebivalstva.

V letošnji fazi raziskovalnega dela na omenjeni problematiki so bila vsa prizadevanja usmerjena v ugotavljanje socialnogeografskih aspektov izseljenske populacije v argentinski metropoli; oziroma v zbiranje ustreznega gradiva na terenu. Terensko delo je bilo omogočeno v mesecu oktobru in novembru, ko sem kot nosilec raziskave potoval v glavno mesto Argentine. Pred izvedbo terenskega dela v Argentini je bil pripravljen poseben vprašalnik za izseljenska društva ter nosilce slovenskih gospodinjstev, s pomočjo katerega so bili v neposrednem kontaktiranju z izseljenci zbrani potrebni podatki za končno analizo. Dvomesečno delo med izseljenci in njihovimi društvi v Buenos Airesu, Rosariu, Cordobi, Mar del Plati in okolici je zadostovalo, da sem z vprašalniki za društva ter preko intervjujev z nosilci izseljenskih gospodinjstev (slučajni izbor) zbral gradivo, ki bo zadostovalo prikončnih analitskih postopkih ter pri zaključnem prikazu obravnavanih vidikov izseljenske problematike v Južni Ameriki. Na ta način bo raziskava lahko končana v naslednjem letu.

Da je delo v Argentini potekalo nemoteno gre zahvala tudi Slovenski izseljenski matici, Odboru za medrepubliške in mednarodne odnose, RSS, sofinancerju terenskega dela; Zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve in Ambasadi SFRJ v Buenos Airesu za sodelovanje pri zbiranju ustreznega gradiva ter za izdatno pomoč pri delu v Argentini in končno tudi predstavnikom slovenskih izseljenskih društev, ter posameznikom, ki so se odzvali pri akciji zbiranja podatkov.

Teoretska in metodološka izhodišča proučevanja

Predmet letošnjega dela je bila v prvi vrsti slovenska izseljenska populacija v Velikem Buenos Airesu. Tudi v času terenskega dela je bilo največ pozornosti namenjene prav institucijam oziroma posameznikom v tej metropolitanski regiji, v kateri je koncentrirana polovica vseh izseljencev in njihovih potomcev v Argentini. Za ugotavljanje socialnogeografskih vidikov slovenskega izseljenstva v tem območju so nam bili kot izhodišče nekateri teoretični modeli, ki so plod dolgoletnih proučevanj prostorskih struktur ter procesov v urbani geografiji oziroma urbani sociologiji. Koristili so nam predvsem tisti modeli, ki zadevajo način poselitve ter selitveno mobilnost v urbanih območjih. Na ta način smo se že vnaprej izognili samo goli analizi statičnih fiziognomskih struktur mesta.

Za boljše razumevanje načina poselitve oziroma odločitve o stanovanjski lokaciji v velemestu, se velja na kratko ustaviti pri nekaterih teoretičnih modelih ? ki so že rezultat empiričnih raziskav v urbanih geografov, sociologov in deloma tudi ekonomistov. Po Shortu (1978) obstajajo štiri glavne teorije selitvene dinamike v mestih:

- invazija in sukcesija,
- filtracija,
- teorija življenjskega cikla in
- ekonomska teorija.

Pri tem je poudaril Burgessov in Hoytov vpliv na nadaljnje raziskave. Burgessova koncepcija urbane strukture, sestavljene iz enakih koncentričnih krogov, vsebuje tudi teorijo rezidencialne mobilnosti. Urbana rast se začne z masovnim priseljevanjem v neposredno bližino poslovnega središča; zaradi poznejšega preseljevanja gospodinjstev v smeri od poslovnega središča navzven, poteka v tej smeri tudi urbani razvoj. Po tem modelu se gibanje začne v centralnem območju mesta, od tu pa se širi na mestno obrobje (Burgess E., 1925; Short J., 1978). Burgess je imenoval to gibanje

"invazija" in "sukcesija". Novi priseljenci se naselijo v uličnih blokih v neposredni bližini poslovnega središča in s tem nasledijo prejšnje prebivalstvo. Sproži se verižna reakcija, ki vsako socialno skupino prebivalstva pomakne bližje k mestnemu robu. Burgessova koncepcija je bila zasnovana na primeru Chicaga v začetku 20. stoletja, ko je bilo v Združenih državah Amerike značilno masovno priseljevanje revnega prebivalstva iz Evrope. Podobno se je dogajalo tudi v Torontu po drugi svetovni vojni, ko so pripadniki številnih etničnih skupin iz Evrope zapolnili predvsem prazna mesta v neposredni bližini poslovnega središča (med njimi so bili tudi slovenski politični begunci). Zapolnili so stanovanjske površine predhodnikov, ki so si z dvigom socialno-ekonomskega položaja omogočili boljše bivalne pogoje na obrobju mesta.

Proces filtracije je sestavni del Hoytovega sektorkega modela urbane forme in rasti. Njegovo izhodišče je v stanovaških višjih socialnih skupin prebivalstva. No ekspanzije prostora prihaja zaradi zastarelosti obstoječih stanovanj in želje višjih socialnih skupin prebivalstva, da si z nakupom novih stanovanj zadržijo svoj status (Hoyt H., 1939). Prazna stanovanja zasedejo nižje socialne skupine. Končni efekt je v filtraciji stanovanjskega fonda po socialni hierarhiji navzdol (Hoyt H., 1939; Short J., 1978).

Ta model je doživel precej kritik, saj je prirejen situaciji ekstremnega kapitalizma, kjer so nova stanovanja na voljo le višjim socialnim skupinam, medtem ko lahko srednje in nižje socialne skupine zasedejo le prazen prostor za višjimi socialnimi skupinami prebivalstva. Tudi v našem primeru ta model ni več uporabljiv oziroma ne pride v poštev, ker se lahko srednji in celo nižji sloji prebivalstva vselijo v nova stanovanja, ki se gradijo s pomočjo federalnih fondov. V državnem kapitalizmu ta model izgublja na pomenu, ker stanovanjski trg ni v celoti podrejen svobodnim tržnim razmeram.

Varianta na ta model je tudi suburbanizacija (v angleški terminologiji označen kot "blow-out"). Suburbanizacija se nanaša na selitveno mobilnost gospodinjstev srednjih socialnih skupin iz mesta v atraktivnejša stanovanjska območja na mestnem robu.

Teorija življenjskega cikla bazira na predpostavki, da gospodinjstva urejajo stanovanjske prilike glede na stanovanjske potrebe, ki so odraz sprememb v številu družinskih članov. Stanovanjske potrebe pa so glede na stopnjo življenjskega cikla različne, kar je poleg anglosameriških geografov ugotavljal tudi Schaffer (1968) v okviru svoje socialnogeografske študije na primeru nemškega mesta Ulm. Omenjeni model lahko zagotavlja nek okvir za primerjavo dejanskega gibanja gospodinjstev srednjih socialnih skupin v večjih mestih, ni pa prikladen pri proučevanju mobilnosti nižjih socialnih skupin prebivalstva.

Četrty, ekonomski model, je značilen za neoklasično mikroekonomsko teorijo v mestih. Izhaja iz predpostavke, da so vsi poklici locirani v mestnem središču. S preselitvijo gospodinjstev proč od mestnega središča se morajo nadomeščati potovalni stroški za stanovanjske stroške ali obratno.

Obravnavani teoretski modeli predstavljajo določeno izhodišče za razumevanje socialnogeografskih procesov v Buenos Airesu. Vendar pa lahko že sedaj rečemo, da prostorskih oblik ter procesov pri Slovencih v Buenos Airesu ne moremo že vnaprej uvrstiti v enega obravnavanih modelov. Pri mednarodnih selitvenih tokovih, še posebej pa pri priseljevanju v mesta, igra pomembno vlogo tudi etnični moment. Tega pa je večina geografov in urbanih sociologov v preteklosti preveč zanemarjala. V opravičilo temu je deloma pomanjkljivost ustreznih podatkov, deloma pa tudi visoki stroški empiričnih raziskav v območjih koncentriranosti izseljenskih skupnosti. Ravno v obravnavanem primeru pa smo ugotovili, kljub dejstvu, da je večji del empiričnega dela še pred nami, da igra pri urbanih procesih ter strukturah v velemestih s pisanim sestavom prebivalstva

etnični faktor eno ključnih vlog. To velja zlasti za skupnosti novejšega datuma.

Pomembnejši rezultati raziskave

Kako so se naseljevali v Argentini Slovenci in pripadniki drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti smo že omenili. Prav tako tudi nekaj o poteku naseljevanja v Buenos Airesu. Omenili smo način naseljevanja predvojne "primorske" skupnosti kot tudi povojne politične emigracije. Socialnogeografski vidik tega priseljevanja pa je bil predmet sedanje zaključne faze raziskovalnega dela. Temu je primeren tudi delovni naslov pričujočega poročila, kateremu bo drugo leto sledilo zaključno poročilo v obliki obsežnega elaborata.

Buenos Aires je že od vsega začetka pomenil nekakšen gravitacijski center za slovenske in druge jugoslovanske priseljence. Čeprav je velika večina imzseljencev izhajala iz podeželja (tudi ti selitveni tokovi so bili povezani z "begom s podeželja"), so si iskali eksistenco prav v mestih. Prednjačil je Buenos Aires. Že pred začetkom druge svetovne vojne je bilo v argentinski metropoli več kot 10.000 Slovencev. Največja slovenska naselbina je bila najprej na Paternalu in v njegovi neposredni okolici. Ta je bilo zbirališče večine prišlekov iz Primorske. Večina je bivala v najemniških stanovanjih na takratnem mestnem robu in si iskala ustrezne zaposlitve v tovarnah v neposredni okolici ter rpi gradbenih in komunalnih delih. Močna skupnost z raznovrstnimi inštitucijami, ki so skrbele tudi za zaposlovanje ter bivanje prišlekov, je odigrala pomembno vlogo pri ustaljevanju skupnosti v samem mestu in tudi izven njega. Paternal je pomenil izhodiščno točko v razvoju takratne slovenske skupnosti v Buenos Airesu ter v razvoju poselitve Slovencev na takratnem mestnem obrobju. To vlogo je ogral vse do sredine tridesetih let. Iz tega območja primarne naselitve, ki je baziral na najemniških stanovanjih, so se izseljenci po nekajletnem bivanju preseljevali dalje v smeri mestnega

obrobja. Z nakupi poceni gradbenih parcel na nepozidanih območjih na mestnem obrobju so si ustvarili materialno osnovo bodočemu bivanju in delu. Glavnina se je usmerila v Villa Devoto in Saavedro, manjši del pa tudi na severni rob mesta (San Fernando), medtem ko se je majhna prekmurska naselbina že poprej usmerila na območje na jugu - Mvellanedo. Paternal je vse bolj zgubljal na pomenu. Njegovo funkcijo pa je proti koncu tridesetih let že skoraj v celoti, predvsem v institucionalnem pogledu, prevzel okraj Villa Devoto, ki je do današnjih dni ostal glavna naselbina slovenskih priseljencev in njihovih potomcev iz Primorske.

Razvoj je šel v smeri disperznega naseljevanja na mestnem obrobju - vendar z osrednjo naselbino na Villa Devoto. Rahel dvig ekonomskega razvoja ter etnični moment sta odigrala ključno vlogo v tem procesu; v določeni meri jo slednji igra še danes, čeprav je omenjena skupnost že močno asimilirana. Tako se dogaja, da še danes, prav zaradi zavesti in pripadnosti isti etnični skupnosti, višji sloji prebivalstva ne zapuščajo tega območja sekundarne naselitve in se ne selijo v območja, ki jih poseljuje višje socialne skupine argentinskega prebivalstva. Številni intervjuji so potrdili, da je bil glavni dejavnik privlačenja in tudi bivanja v Villa Devoto prav močna slovenska skupnost z vsemi njenimi institucijami (gospodarskimi, političnimi, kulturno-prosvetnimi in športnimi). Omenjeno velja predvsem za prvo generacijo priseljencev. V drugi in tretji generaciji pa se že kažejo drugačne tendence. Izrazite koncentriranosti ni. V tem primeru ne gre pretiravati glede vloge etničnega dejavnika pri nastajanju novih jeder naselitve. Po nastanku slovenske naselbine na Villa Devoto koncem tridesetih let se je skupnost predvojnih priseljencev v glavnem ustala. Proces nastajanja le-te je bil zaključen deset let pozneje. Le malo je primerov, da so se gospodinjstva, ki izhajajo iz te skupnosti kasneje preseljevala. Izjema so v glavnem pripadniki druge in tretje generacije. Njihova naselbina, sicer že močno asimilirana, se je ohranila do današnjih dni, kar kaže, da je tudi predvojna slovenska skupnost neposredno sodelovala v procesu urbanizacije Buenos Aires in v tem procesu prispevala viden delež.

Naseljevanje slovenske politične emigracije (splošna označba za priseljence po drugi svetovni vojni) je potekalo nekoliko drugače. Čeprav manjša po številu, se je vseskozi, vsled organiziranosti, držala skupaj in tudi organizirano naseljevala prostor na območju današnjega velikega Buenos Airesa. Vendar pa je to naseljevanje, ki je bilo sicer organizirano, potekalo v različnih smereh v okviru celotnega obmestja. V Argentino se je večina priselila preko Mednarodne begunske organizacije (IRO) ter cerkvenih ustanov, ob posredovanju slovenskih duhovnikov ter vodstva slovenske politične emigracije. Večina se je po prihodu v Argentino, oziroma Buenos Aires nekaj tednov zadrževala v takoimenovanem hotelu za priseljenke v mestnem središču. Iz tega hotela pa je potekalo preseljevanje po posamezna območja velemestnih občin (La Matanza, Tres de febrero, General San Martín, San Fernando, Quilmes itd.).

Vodstvo slovenske politične emigracije si je ob sodelovanju slovenskih duhovnikov, ki so bili dodeljeni posameznim argentinskim cerkvenim ustanovam, prizadevalo, da se begunci tudi v Buenos Airesu naseljujejo organizirano. V Društvu Slovencev (predhodnik Zedinjene Slovenije) so jim priporočali naj se naseljujejo skupaj, da se tako lahko ohranijo tudi kot etnična skupnost. Priseljevali so se izven mesta, kjer je bila najemnina za stanovanja cenejša. Duhovniki so v ta namen najemali večje stanovanjske hiše, kjer je skupaj stanovalo več družin. Postopoma so se začele posamezne osamosvajati, najemali so svoja stanovanja ter kasneje z nakupi poceni zemljišča prišli do lastnih parcel za gradnjo enodružinskih hiš. Pri tem pa so gledali, da je bila v krajih naselitve čim več slovenskih družin. Tako so že v začetku petdesetih let nastale posamezne naselbine slovenske politične emigracije v praktično vseh obmestnih občinah. Med temi zavzema posebno mesto "Slovenska vas" (Villa Eslovena) v Lanusu, ki je edini primer strnjene naselbine v okviru treh uličnih blokov.

Tudi ta zadnji del priseljencev se je aktivno vključil v razvoj obmestnega prostora in tako po svoje prispeval pri vse hitrejši urbanizaciji Buenos Airesa. Že leta 1955 je imela ta 6.000 članska emigracija kupljenih okrog 1.000 zazidalnih parcel in postavljenih okrog 500 enodružinskih hiš.

Če gledamo na potek poselitve in današnjo naselbinsko strukturo obeh temeljnih skupin priseljencev, lahko opazimo v obeh primerih določene skupne poteze; hkrati pa tudi velike razlike. Vzroki slednjemu so zelo različni; so v funkciji časa, prostora, zgodovinskih, političnih, ideoloških in drugih prilik, ki so pogojevali izseljevanje obeh skupin slovenskega etničnega ozemlja v Argentino. Nekatere od omenjenih smo že opredelili v času terenskega dela v Argentini; drugi pa bodo opredeljeni po natančni analizi pridobljenih podatkov ter predstavljeni v zaključnem poročilu.

Zaključne misli

Dvomesечно delo na terenu, povezano z obiski glavnih naselbin, bo vsekakor učinkovito vplivalo na nadaljnji tok raziskovalnega dela na omenjeni problematiki. Neposredni kontakti ter zbiranje osnovnih virov informacij na terenu so omogočili, da je zbranega dovolj gradiva za uspešen zaključek raziskave v prihodnjem letu. Hkrati pa bo mogoče opredeliti tudi tiste probleme, ki bodo predmet bodočega interdisciplinarnega raziskovalnega dela na problematiki našega izseljenstva v Južni Ameriki. V okviru geografskih raziskav bomo tudi naprej obravnavali posamezne vidike - povezane z izseljenško problematiko. Vendar pa bodo slednji pridobili na vrednosti šele potem, ko bodo podrobno raziskani tudi nekateri zgodovinski, sociološki in ekonomski vidiki izseljenstva na "zelenem" kontinentu. Želimo, da bi zaključek raziskave vsaj v globalu opredelil temeljne prostorske karakteristike slovenskega izseljenstva v Južni Ameriki - hkrati pa usmeril pozornost na tisto problematiko, ki bo predmet bodočih interdisciplinarnih raziskav. Če bomo v tem uspeli, potem bo prvi cilj - povezan s sedanjo fazo dela - že dosežen.

Literatura

- Balmaceda R.: Buenos Aires; Una Capital Cuestionada, Buenos Aires 1982.
- Burgess E.: The Growth of the City; ponatis v knjigi M.Stewart: The city, 1972, str. 117-129.
- Genorio R.: Geografija slovenskega izseljenstva v Kanadi, Magistrsko delo, Ljubljana 1981.
- Hoyt H.: The structure and growth of residential neighbourhoods in American cities, Washington D.C. 1939.
- Randle P.: La Ciudad Pampeana, Buenos Aires 1977.
- Schaffer F.: Untersuchungen zur sozialgeographischen Situation und regionalen Mobilität in neuen Grosswohngebieten am Beispiel Ulm-Eselsberg, München geographischen Hefte, H.32, München 1968.
- Short I.: Residential Mobility, Progress in Human Geography, Vol.2., No. 3, Oxford 1978, str. 419-448.